

Keresztény Civil Szervezetek 13. Országos Fóruma
Változó elvárások – férfiak apaszereiben

Keresztény Civil Szervezetek
13. Országos Fóruma

Változó elvárások

– férfiak apaszerepben

A 2016. május 26-án megrendezett konferencia
előadásainak szerkesztett változata

Kiadja: Magyar Kereszténydemokrata Szövetség, Budapest

Felelős kiadó: Harrach Péter

Minden jog fenntartva.

Készült a Brankovics Alapítvány támogatásával.

ISBN 978-615-80127-4-4

Nyomdai kivitelezés: Vareg Produkció (www.vareg.hu)

Tartalom

<i>Bevezető</i>	
Strommer Pál	7
<i>Köszöntő</i>	
Harrach Péter	9
Novák Katalin: <i>Munka és család apaszemmel</i>	13
Guba András: <i>A bibliai apaképektől indítva</i>	21
Papp Miklós: <i>Az igaz férfiidentitás</i>	29
Zöldy Pál: <i>Egy civil kezdeményezés: a „Férfisátor” bemutatása</i>	41
Uzsálné dr. Pécsi Rita: <i>„Légy azzá, ami vagy!” – korunk az apákért kiált</i>	51
Székely András: <i>Apák és/vagy férfiak?</i>	63
<i>Zárszó</i>	
Strommer Pál	73

Bevezető

Strommer Pál
a fórum levezető elnöke

Jó reggelt kívánok Hölgyeim és Uraim! Köszönöm, hogy elfáradtak ide. Elkezdjük a munkánkat, mert sok munkánk lesz még a mai tanácskozáson.

Tisztelt Elnök úr, Hölgyeim és Uraim! Szeretettel köszöntöm Önöket, akik előadóink lesznek a mai konferenciánkon, és Önöket is, akik ismételten, sokan már 13. alkalommal eljönnek, hogy felelős keresztény emberként szervezetük képviselőként meghallgassák előadóinkat, elmondják a véleményüket, és kapcsolatot keressenek a többi civil szervezettel.

Strommer Pál vagyok, a magyar Piarista Szövetség képviselőjében, akit ismételten azzal tisztelt meg a Kereszténydemokrata

Szövetség elnöke, Harrach Péter úr, hogy megbízott a mai tanácskozás levezetésével.

Az édesanyákat méltó tisztelettel felköszöntjük minden május elején. Gyakran és sokat beszélünk az anyák szerepéről, mert sokan szeretnénk megköszönni a szolgálatukat, az áldozatvállalásukat, és szeretnénk, ha leányainkban, asszonyainkban felébredne és megerősödne az anyai hivatás.

Ma azonban az apai hivatásról, az apák, a férfiak szerepéről lesz szó. Változik körülöttünk a világ és a még hagyományos társadalmi egységeinkben is változik a feladatunk, változik a szerepünk. A nagyszüleim más családmódban éltek, mint a szüleim, egészen más szerepkörben rendezték be az életüket, mint a korosztályom, vagy a gyermekeink korosztálya. A minket körbevevő világ egyik realitása a sok felbomlott házasság, a sok csonka család. A szakemberek gyakran hangoztatják, hogy rengeteg gyermek nő fel olyan környezetben, amelyben a szükségesnél jóval kevesebb férfi-mintát, apamintát lát. Tanácskozzunk tehát ma a férfiak, az apák szerepéről!

Megkérem Harrach Péter urat, a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség elnökét, hogy köszöntse az egybegyűlteket és nyissa meg konferenciánkat!

Köszöntő

Harrach Péter

elnök, Magyar Kereszténydemokrata Szövetség

Tisztelt Elnök úr, Hölgyeim és Uraim! Én is köszöntöm Önöket! Először is elöljáróinkat, és azokat, akik már hat és fél éve rendszeresen járnak erre a rendezvényre, de azokat is, akik ma jöttek először, és reméljük, nem utoljára. Köszöntöm a kollégáimat, és meg is köszönöm nekik, hogy rendszeresen megszervezik ezt az eseményt, és különösen Strommer Pál úrnak, aki olyan eleganciával vezeti mindig az összejövetelünket.

Ez a fórum valódi civil szervezetek találkozója. Keresztény civil szervezetek. Mit jelent ez? A civil szervezet egy társadalmi igényt érez meg és azt nem felülről irányítva, hanem a társadalomból jövő kezdeményezés alapján szolgálja. Tehát nincs politikai párt szolgálatában, nem követ hatalomszerzési törekvéseket, hanem társa-

dalmi igényt elégít ki. Keresztény civil szervezet. Ez a jelző nem azt jelenti, hogy egy konkrét célcsoportot szolgál, hanem az egész társadalmat, de szolgálatának motívuma a keresztény identitása.

Ma is egy fontos társadalmi kérdéstről lesz szó: a családról, azon belül az apa szerepéről.

Amikor családról beszélünk, akkor legszerencsésebb a gyermek oldaláról megközelíteni a kérdést. A gyermeknek szüksége van apára, úgyis, mint mintára. Az is fontos, hogy az anya mellett az apa is szeresse őt, az szintén, hogy az apával együtt alkossák a családot, ami egyúttal a társas lét iskolája. Sajnos tény az, hogy az igény és a társadalmi valóság nem mindig találkozik. Sok gyermek nélkülözi az apát. A kérdés ma az számunkra, hogyan gondolkodunk mi erről, és egy keresztény szervezet mit tehet ilyenkor. Azt gondolom, hogy amikor az anya megpróbálja pótolni az apát, igen nehéz feladatra vállalkozik. Ebben kell nekünk segítenünk. A fiatal szülőket is segítenünk kell abban, hogy megértsék a házastárs és a gyermek iránti felelősség fontosságát, és azt is megérezzék, hogy családban élni jó.

Erről szól ez a mai nap – mindenkinek hasznos és kellemes napot kívánok!

Strommer Pál, a fórum levezető elnöke

Első előadónk közgazdász, jogot tanult Magyarországon és Franciaországban, tapasztalt diplomata. Három gyermekes anyaként fogalmazza meg gondolatait munkáról és családról. Kérem Novák Katalin család- és ifjúságügyért felelős államtitkár aszszonyt, tartsa meg előadását.

Munka és család apaszemmel

Novák Katalin

család- és ifjúságügyért felelős államtitkár

Gyakorló anyukaként végiggondoltam, a mi családukban milyen lenne az élet, ha a férjemet nélkülözniük kellene valamilyen formában, és ha a gyermekeinknek nélkülözniük kellene azt az apamintát, amit ők az én férjemen keresztül nap, mint nap megtapasztalhatnak. Azt hiszem, nagyon nehéz lenne helyt állnom.

Manapság az apák szerepéről és az ezzel kapcsolatos megközelítésekről egyre több szó esik. Alapvetően kétféle elképzelés létezik. Egyrészt a tradicionális megközelítés, amikor viszonylag hagyományos módon fogjuk fel a családi szerepeket, úgy hogy az édesanya dolga a gyermekekkel való foglalkozás, a házimunka és minden egyéb otthoni teendő, az édesapa eközben alapvetően az anyagi feltételeket biztosítja a gyerekekneveléshez, ő a családfenn-

tartó. A másik megközelítést nevezhetjük modernnek. A magukat modernnek tartó társadalmak úgy fogják fel, hogy az édesapának szintén ki kell vennie a részét a gyermekvállalásból. Vallják, hogy egy édesapa pontosan ugyanazt és ugyanúgy el tudja látni, mint egy édesanya, és ezt adott esetben akár a végletekig is erőltetik. Megítélésem szerint azáltal, hogy kötelezővé teszik az ilyen típusú részvételt a gyermek gondozásában, kicsit átesnek a ló túloldalára.

Magyarországon is időről időre felmerül, hogy kötelezővé tegyünk a gyermekgondozásban vállalt feladatokat az édesapák számára, vagy bizonyos ellátásokat csak az édesapák számára tegyünk elérhetővé. Én azt mondanám, itt is kétféle megközelítés van. Egyik a felülről irányított, a másik az alulról építkező. Bízom benne, hogy önök civil emberekként alapvetően az alulról építkező civil társadalomban, az alapjában alulról építkező mechanizmusok működésében hisznek. Én magam is ennek a híve vagyok, ezért nem tartom szerencsésnek a felülről irányított társadalmi változásokat. Magyarországon egy családban szerencsés esetben van egy édesanya és egy édesapa. Lehetnek az embernek olyan életszakaszai, amikor az egyik házastárs lép előtérbe és a másik veszi át időlegesen az ő feladatait, majd jön egy új életszakasz, amikor pedig éppen az ellenkezője történik. Ez mindenképpen egy szimbiózis. Mindenképpen egy olyan életközösség, ahol nő és férfi, édesanya és édesapa egy szövetséget kötnek, és szövetségként tekintenek a gyermekvállalásra is, mint olyan életre vállalt felelőségre, amelyben megvan az édesanyának és az édesapának is a felelősége, a feladata. Ezeket a feladatokat meg tudják osztani egymás között hol így, hol úgy, de mindenképpen nekik kell megtalálniuk a saját családjuk számára ideális megoldást. Természetesen vannak olyan esetek is, amikor valami tragédia folytán az egyik szülő egyedül marad. Ebben a helyzetben ő arra kényszerül, hogy többet vállaljon át a másik szülő teendőiből. Alaptörvényünk egyik cikke kimondja, hogy Magyarország védi a házasság intézményét, mint férfi és nő között önkéntes elhatározásból létrejött életközösséget, valamint a családot, mint a nemzet fennmaradásának alap-

ját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony. Ebben a passzusban pontosan meghatározzuk azt, hogy mit gondolunk Magyarországon a család fogalmáról.

Sokan nem tudják, hogy ma Magyarországon tulajdonképpen a családtámogatások teljes spektruma hozzáférhető az édesapák számára is. Ez a mi megoldásunk, egy lehetőség, amivel azt mondjuk, hogy ma Magyarországon egy édesapa ugyanolyan aktívan kiveheti a részét a gyermeknevelésből, a gyermek gondozásából, mint egy édesanya. Mit is jelent ez konkrétan? A gyermekgondozási díj, ami a gyermeknek a fél éves korától két éves koráig jár, az édesapa számára ugyanúgy hozzáférhető, mint az édesanya számára. A GYES, ami Magyarországon a 2010-es kormányalakítás után ismét három évig tart, szintén igénybe vehető az édesapák számára. A CSED, az első hat hónapra szóló családtámogatási forma az, ami alapvetően az édesanyáknak szól, ha csak nincs valami olyan tragikus élethelyzet, amikor az édesapának kell ebben az első hat hónapban is helyt állnia. A megközelítés azonban az, hogy a kisgyermek életének első hat hónapjában az édesanya tudja azokat a teendőket ellátni, amiben az édesapának a helyettesítő szerepe nehezebb lenne. És itt van a GYED extra is, amit 2010. január 1-jén vezettünk be. Korábban az volt a szabályozás, hogyha egy szülő, egy édesanya visszament a gyermeke mellől a munkaerőpiacra, és a gyermek három éves korát megelőzően teljes munkaidőben munkát vállalt, akkor elesett a családtámogatásoktól, onnantól csak a munkabérét kapta, GYED-et, GYES-t nem. Mi azt mondjuk, hogy egy édesanya, egy szülő attól még ugyanúgy szülő 24 órán keresztül, hogy nyolc órában még dolgozik is. Reggel, munkaidő előtt teendőt jelentenek neki a gyermekek, és este, munka után is, sőt, adott esetben éjszaka szintén helyt kell állnia. Ezért ugyanúgy megilletik a gyermeknevelési támogatások, mint azt az édesanyát, aki meg tudja azt tenni, és van is olyan szándéka, hogy a teljes idejét a gyermeknevelésnek szentelje ezekben az években. Nagyon fontos, hogy ez ugyanúgy jár az édesapáknak is. Ezt kevesebben tudják, kevesebben is veszik igénybe, mindenesetre egy

lehetőség. Gyermekápolási táppénzben is egyaránt részesülhetnek az édesanyák, édesapák. Vannak olyan élethelyzetek, amikor a beteg gyermek gondozása miatti táppénz éppen az édesapa számára kell, hogy hozzáférhető legyen, hiszen van, amikor ő tudja inkább megtenni, hogy arra az időre kiesik a munkaerőpiacról. Biztosan sokan ismerik azt a lehetőséget, hogy minden gyermek után éves pótszabadság jár. Ez egy gyermek esetében két nap, két gyermek esetében négy nap, és három vagy annál több gyermek esetében hét nap plusz szabadságot jelent. Korábban ezt csak az egyik szülő vehette igénybe. Most már ez nem így van, bevezettük azt a lehetőséget, hogy ezt a pótszabadságot egyaránt igénybe vehesse az édesanya és az édesapa is. Ez fontos, hiszen egy újabb lehetőséget teremt arra, hogy együtt legyen a család. A családi adókedvezmény pedig a családpolitikai eszközeinknek egy nagyon fontos lába. A családi típusú adózás mind a személyi jövedelemadóban, mind a különféle járulékokban kedvezményt jelent az adózóknak, ha gyermeket nevelnek. Ez három gyermek nevelése esetén már százezer forint megtakarítást jelent havi szinten, négy, öt, vagy ennél több gyermeknél gyermekenként további 33 ezer forinttal nő ez az összeg. Ez a családi adókedvezmény is megosztható, ezért is szeretem inkább családi adózásnak nevezni, tehát az édesanya és az édesapa összesített jövedelme alapján, közös adójukból, járulékaikból lehet érvényesíteni ezt a kedvezményt, akár megosztva is. A családi pótlék - a szülők döntése alapján - szintén igénybe vehető az édesapa által is.

Jellemző módon azonban nem az édesapák maradnak otthon a gyermekekkel, nem ők veszik igénybe a GYED-et, vagy a GYES-t. Arra azonban mindenképpen felhívnam a figyelmüket, megközelítésünk alapját éppen az adja, hogy ezeket a lehetőségeket felkínáljuk és mindenki a saját meggyőződése, a saját igényei szerint tudjon belőlük részesülni. Nem az a kívánatos, hogy egy dolgot mindig az egyik vagy éppen a másik szülő csináljon. Én például hat évig voltam otthon a három gyermekünkkel, és nagyon nehezen adtam volna át ezt a lehetőséget a férjemnek, ha

ő ezt igényelte volna annak idején, mert az életem legszebb időszakának tartom azokat az éveket. Az apai pótszabadság viszont arról szól, hogy ha születik egy gyermek, akkor a születés körüli időszakban kizárólag az édesapák kapnak öt napot egy gyermek születése esetén, ikrek születése esetén pedig hetet.

Egy 2011-es felmérés azt tekintette át, hogy a családi értékekre ki hogyan tekint Magyarországon. Ebből az derül ki, hogy az édesapa alapvető és legfontosabb feladatának a társadalom többsége mégiscsak a megélhetés biztosítását tartja. Ezt nemcsak a nők gondolják így, hanem a férfiak is úgy tekintenek magukra, hogy az ő elsődleges feladatuk a család megfelelő anyagi körülményeinek biztosítása, a család megélhetésének garantálása. Azt is látjuk ugyanakkor, hogy igény mutatkozik az édesapák aktívabb részvételére a gyermekek ellátásában, nevelésében.

Érdekes nézőpont azt is megvizsgálni, hogyan oszlik meg az idő, amit a gyermekeinkkel töltünk. Alapvetően az ellátás, amikor a szülő fizikailag is együtt van a gyerekekkel, főként az édesanyákra hárul. Mindenki bízik abban, hogy a saját családjában nem az a nemzetközileg emlegetett hét perc a jellemző, amit a szülők a gyermekeikkel átlagosan beszélgetnek egy nap. Főként úgy, hogy ebben már benne van az is, hogy „Vidd le a szemetet!”, „Mosd meg a fogad!”, vagy „Feküdj le!”. Úgy látjuk egyébként, hogy a gyermekellátásra fordított idő – az apák esetében is – növekszik, és bízom benne, hogy ez így is fog maradni az elkövetkezendő időszakban. A házimunka tekintetében hasonlóképpen kiegyenlítődés indult el. Érdekes, hogy ahol mind az édesanya, mind az édesapa aktív a munkaerőpiacon, ott jobban megoszlanak a háztartással kapcsolatos terhek is. Amellett azonban nem mehetünk el szó nélkül, hogy a nők házimunkára és gyermeknevelésre fordított ideje minden országban több, mint a férfiaké. A mi feladatunk, a mi célunk, hogy az édesapák is jelen tudjanak lenni a család életében, nyújtani tudják az apai mintát a gyermekek számára. Azt szintén hangsúlyozzuk, hogy igenis legyen az a férfi példakép, aki éppen gyermekeket pelenkáz, egy pici gyermek van a karjában,

vagy éppen a gyermekeiről gondoskodik. Legyen ez egyre inkább trendi. Ez is a családbarát gondolkodás része, és azt szeretnénk, ha ez minél inkább természetessé válna Magyarországon.

Köszönöm szépen.

Strommer Pál, a fórum levezető elnöke

Ezüstmisés pap, szerzetes, pedagógiai szakember, tanár, nehéz sorsú fiatalok nevelője, férfias életformák kipróbálója és gyakorlója. Guba András piarista szerzetes, tanár. Amikor beszélget vele az ember, őszinte, kíváncsi tekintettel tesz fel látszólag egyszerű kérdéseket, olyanokat, amire az érintettségünk miatt csak magunk elé vagy magunkba nézve lehet választ adni. Kérem Guba András tanár urat, hogy tartsa meg Bibliai apaképektől indítatva című előadását.

A bibliai apaképektől indítatva

Guba András

piarista szerzetes, tanár

Tisztelettel köszöntöm mindannyiukat! Amikor megkaptam ennek az előadásnak a címét, akkor megijedtem, mert habár foglalkoztam a Bibliával, tanulmányaim során és nap mint nap erőteljesen hat az életemre, mégsem vagyok biblikus szakember és nehéz azt mondanom, hogy most kimerítően fogok a Biblia apaképeiről beszélni. Inkább azt mondom Önöknek, hogy néhány képet kiragadok a Bibliából, ami olyan kérdéseket vet föl számomra személyesen, ami az apasággal, az apaképpel kapcsolatban fontos lehet.

Ha a Bibliában az atyákról, az apákról kérdezősködünk, akkor nyilván az ősatyák jutnak először az eszünkbe, Ábrahám, Izsák és Jákob. Az ő alakjukat hoznám ide először, mégpedig Ábrahám-mal kezdve. Ábrahám apaságának a legerőteljesebb és tulajdon-

képpen legérthetlenebb mozzanata az, amikor elindul feláldozni fiát, Izsákot, és Istennek a parancsát teljesítve azt a fiút, aki egyetlenként adatott neki, megölje.

A keresztények és a zsidók, akik közel vannak a Bibliához, állandóan belebotlanak ebbe az elbeszélésbe, és újra meg újra próbáljuk értelmezni, mert mondjuk meg őszintén, botrányos. Nem nagyon van olyan kultúra, amely el tudja fogadni, hogy egy apa a fiát megölje. De talán éppen ez a botrány, aminél ott kell maradnunk, mert azt mondja ez az elbeszélés, hogy az apa feláldozza a fiát. Minek is az oltárán? És akkor máris ugorhatunk saját magunkhoz, hogy minek is áldozzuk a gyerekeinket? Nem csináljuk-e mi is ugyanezt? Vannak bennünk elképzelések, képek, vágyak, hogy milyen is legyen az a gyerek, aki a miénk, és hogy ennek a képnek, az elképzelésnek az oltárán feláldozzuk őt. Hogy mik lehetnek ezek az áldozatok? Sok olyan fiatalemberrel találkoztam, akik azt a szakmát választották, azt az élethivatást választották, ami az apának nem sikerült, és aztán látszott, hogy megtörik az élete, mert ez nem az övé, hanem az apáé volt. Nagyon érdemes tehát éppen ennek a botrányos szónak, az áldozatnak a magunkhoz engedése, hogy mire áldozzuk a gyermekeinket.

Ábrahám egy ígéret vonzásában élt egész életében. Azt mondta neki az Isten, hogy nagy néppé teszi. És ez a fiú volt az egyetlen, aki ezt be tudta volna teljesíteni, és ezt a fiút kellett feláldoznia. Azt a képet kellett volna feláldoznia akkor, amikor az Isten a fiát kérte tőle. És ez is nagyon érdekes, hogy képesek vagyunk-e nemcsak a gyereket nem feláldozni, hanem feláldozni a saját elképzeléseinket, képeinket arra vonatkozóan, hogy milyen is legyen az a gyerek. Mindamellett a Biblia értelmezői kiemelik, hogy itt valami olyasmiről van szó, ami Ábrahám életének a lényegéhez tartozik. Az a fajta hit, ami őt az Istenhez köti, így próbára téve. És ha az áldozatból kilépünk, és megnézzük, hogy mit is képvisel Ábrahám és a fiának a kapcsolatában, akkor valamit behoz, ami szerintem az apák szerepét meg kellene határoznia. Az ő életét, és a fia életét, az ő reményét és a fia életének a reményét Istenhez

köti. Mondhatnánk, hogy van egy sajátos feladata az apának, hogy az Istenhez kösse azokat az álmokat, életeket, amik körülötte vannak, legalábbis képviseljen valami transzcendenst. És ha még egy picit az áldozat elé megyünk, akkor azt láthatjuk, hogy Ábrahám és Izsák elindul, összeszedik a fát, egyik viszi a kést, tüzet. Egy hosszú út, ami közösen tétetik meg, és nagyon érdekes, hogy ha belegondolunk, akkor ez a mozzanat is mennyire fontos tud lenni.

Ha megnézzük a mostanában felvirágzó férfi közösségeket, azok nagyon hamar kimondják, hogy az első, amit férfiként tudunk tenni, az az, hogy együtt tudunk csinálni valamit.

Ha visszagondolok az édesapámra, akkor csak ilyen együtt munkálkodások jutnak az eszembe, amikor ő és én együtt dolgoztunk. Négy éves lehettem, amikor ásta a kertünket. Akkor én ott tébláboltam, nyilván akadályoztam, az ásás is szépen nyomról-nyomra haladt előre, én előrementem és nyilván nem tudott haladni. Akkor az történt velem, hogy édesapám elment vizet inni, és az ásó ott maradt. Az ásó sokkal nagyobb volt, mint én, próbáltam belenyomni a földbe, ugráltam rajta, satöbbi. Édesapám nem szólt semmit. A következő nap folytattuk az ásást, és amikor kiérkeztem, volt egy kis ásó. Külön nekem készített egy akkorát, amelyikkel én elboldogultam. Ez egy nagyon szimbolikus, és nagyon sokáig életemre meghatározó kép, amikor mi együtt ásunk, és az apám szó nélkül figyel arra, hogy nekem legyen egy kis ásóm, amivel őt utánzom. Megtanulom azt a viselkedésmódot, amit ő annyira szeret.

Ábrahám és Izsák tudták, hogy itt nagy baj van. Valami komoly megpróbáltatás következik az életükben, lehet, hogy az egyikük meghal. Ez egy komoly krízis volt, ezt ők ezen az úton együtt élték át, együtt keresték és találták meg a megoldást. Ez csak azért villant be, mert egy kutatásban azt olvastam, hogy azok a gyerekek, akiknek hiányzik az apja, sokkal nehezebben oldják meg életük krízishelyzeteit. Milyen fontos, hogy az apa tudatosan vigye vagy vállaljon tudatosan krízishelyzetet a gyerekeivel, jelen esetben a fiával éppen azért, hogy ezek a krízisek, ezek a feszültségek

a közös megoldásban olyan muníciót adjanak a gyerekeknek, ami az életében fontos lesz.

A következő kép, amit ide szeretnék hozni, az egy következő generáció. Izsák és Jákob életében is fontos az áldás Ezek az apák azt gondolták, hogy valami nagyon fontosat át kell adniuk. Van valami örökség, ami az ő életüket meghatározta és ezt az örökséget át kell adni a fiaiknak. És ezek a fiúk láttak valamit az apjukban. Valamit, amit érdemes átvenni. Jákobról tudjuk, hogy csalt is annak érdekében, hogy ezt megszerezze. Az áldás azt jelenti, hogy akarom, hogy a Te életed kibontakozzon. Én valami olyan erőt adok át neked, amit Istentől kaptam, és akarom, hogy ez az erő benned legyen. Azzal, hogy egy apa megáldja a gyermekét, a fiát, akkor két dolgot mindenképpen mond vele. Azt, hogy az enyém vagy, akarom, hogy élj, hozzám tartozol. A másik pedig az, hogy a Te jövőd érdekében a számodra legfontosabbat odaadom neked. Hadd olvassak fel Bartus Károlytól néhány mondatot. Ezt a mondatot az édesapja mondta neki: „Édes fiam. Valamivel több, mint 43 éve, amikor megtudtam, hogy érkezel, a hátam közepére kívántalak. Éretlen egyetemista voltam, még tanulni és szórakozni szerettem volna, te pedig keresztülhúztad a számításaimat. Egyik napról a másikra kellett felnőnem. A polgári neveltetés természetesen kötelez. Tehát feleségül vettem édesanyádat, és mindent megtettem azért, hogy megfelelően fogadjalak. Foglalkoztam veled, mesét olvastam neked, rengeteget kirándultunk együtt. De a tüske ott maradt. Lelkem mélyén tagadtam érkezésed. Te pedig érzékeny magzat gyermekecske lévén gondolom, mindvégig érezted ezt. Azt hiszem, hogy ezért volt annyi értelmetlen konfliktus közöttünk. Bocsáss meg kérlek, és szüless meg. Engedem, hogy megszüless, éppen ideje!”. Hát valahogy ez az az áldás, ez az örökség, hogy szüless meg, élj, örülök neked, akarom, hogy élj, ennek a közvetítése azt gondolom, hogy alapvetően mindnyájunknak az életét, a boldogságát meghatározza.

És akkor kérdezhetjük magunktól, mint az előző képnél is, hogy mi, apák tudunk-e, akarunk-e, van-e valami kincsünk, amit

át akarunk adni? Hiszünk-e abban, hogy a mi életünk van olyan értékes, van olyan eleme, ami mindenképpen kell, hogy öröklődjön? Amit szeretnénk, hogy ott lenne tovább ezen a földön. Azt mondja a szakirodalom, hogy az apa távlati célokat, kihívásokat, nagy távlatokat tud közvetíteni, és csak ő tudja ezeket közvetíteni a gyerek számára, és ezek a kihívások a próbák. Ezek nem egyszerűen csak a teljes elfogadáson alapulnak. Abból indul, mint ebben a szövegben is hallottuk, hogy megrajzol valami távlatot.

Ábrahám, Izsák és Jákob életében is ott volt a távlat, hogy nagy nép leszünk. Van-e bennünk, férfiakban, apákban ilyen távlat, amit megnyitunk a gyerekek előtt, amit ők olyan vonzónak tartanak, hogy követik azt? Nagyon érdekesek az áldások, amiket adnak ezek a pátriárkák, hadd olvassak fel egyet. Jákob maga köré gyűjti a 12 fiát, és így kezdi:

„Gyűjjetek össze, hadd adjam tudotokra, ami a távoli időkben rátok vár. Gyűjjetek össze Jákob fiai és halljátok, hallgassátok meg Izraelt, atyátokat! Ruben, elsőszülöttem, te erősségem és férfierőm zsengéje. Első a tekintélyben és első a hatalomban. De kiáradtál, mint a víz, ezért a jövőben nem leszel első. Mivel atyád fekhelyére léptél, s ellenemre beszennyezted fekhelyemet.”

(Jákob áldása, Teremtés könyve 49.2-4)

A további áldása is ilyen ennek az embernek, igenli, örül a fiainak, igen, az enyémekek vagytok, de néven nevezi a dolgokat. Ez talán már megint egy apai feladat, amiben nemcsak az elfogadást, a fiaknak, a lányoknak az elfogadását közvetítjük, hanem valami igazat, ami szembesít. Fiam, valamit elrontottál, és odaadja a fiai elé.

A következő bibliai elem, amit ide hoznék Önöknek, az a tékozló fiú története. Ismerős sokunk számára nyilvánvalóan, én mégis egy nagyon érdekes mozzanatot szeretnék kiemelni belőle. Mégpedig a fiúkat. Hogy is vannak ők az apjukkal? Az egyik fiú azt mondja, hogy én megszakítom veled a kapcsolatot és lelépek.

A másik fiú szintén nem az apjához kapcsolódik, hanem valami úrhoz. Azt mondja az apjának ebben a szentírási részben, hogy *egész életemben szolgáltam neked, és még egy kecskét sem adtál*. Ez a fiú sem apa-fia kapcsolatban volt az apjával. Mind a ketten leváltak az apjukról. Azt mondták, hogy ami belőled jön, ami te vagy, az nekünk nem kell. Azt gondolom, hogy ha az apaszerepünket rendbe akarjuk tenni, akkor dolgunk van az apánkkal. Ahogy ebben a szentírási részben is mind a két fiúnak is dolga van az apjával. Vissza kell abba a helyzetbe kerülni, ahol apa-fia viszonyban lesznek. És nagyon érdekes, hogy ez az apa, aki ebben a szerepben van itt a szentírási részben, ő nagyon sok mindent megtesz ezért. Ez az apa kilép az apasémákból. Eléje rohan az egyik fiának, amit egy tekintélyes apa, egy öregember nem csinál, vagy feláll az ünnepi asztaltól, és utána megy a másik fiának. Ahhoz, hogy ezek a viszonyok tiszták legyenek, mind a két oldalnak lépnie kell.

Azt hiszem, nagyon sok dolgunk van mindnyájunknak az apánkkal. Azt hiszem, ezt az örökséget, amit az előző részben említettem, akkor vagyunk képesek továbbadni, ha van, amit mi is kaptunk. Nekünk is van örökségünk.

Nagyon érdekes ez a kép, amit most Önök látnak, Rembrandtnak a képét hoztam ide, ezen az apának kétféle keze van. Egy női keze és egy férfi keze. Ha nem is a szentírásból, de Rembrandtról az sejlik, hogy nekünk, apáknak van dolgunk azzal, hogy hogyan is tudunk nőiesnek lenni. Hogyan tudunk az áldásunkban nemcsak férfierőt, hanem intimitást is, női elfogadást is közvetíteni a fiainknak. Ha ezt a három képet megnézzük, akkor rengeteg kérdés merül itt fel.

Felvillantottam kérdéseket, és nagyon fontosnak tartom azt, hogy ahogyan Ábrahám apasága kérdéses, úgy minden korban az apaság kérdése kétséges. Újra és újra új választ kell adni.

Az utolsó kép, amit Önöknek hozok, az Jézusnak és az ő atyjának a kapcsolata, és az a szó, amit ránk hagyott, amiben azt mondta, az Istent szólítsuk apánknak. Szerintem érdemes volna megállnunk és ezen elgondolkoznunk, hogy milyen is az Isten. Sokszor

halljuk és fontosnak is tartjuk, hogy kimondjuk: az Istennek van női oldala. De mit is jelent a férfioldal? Ezt most félretenném, és hogy az Istent atyánknak szólítjuk, ennek két oldalát szeretném megvillantani. Az egyik az, hogy tudomásul kell vennünk nekünk, apáknak, hogy gyermekeink Isten képe. Isten képének a megformálásban fontos szerepünk van abban, hogy az Istent apánknak szólítjuk. Van ebben felelősségünk, hogy mi az az apakép, milyen a mi Istenünk, mert azt az Isten képet fogjuk megjeleníteni a gyermekeinknek.

De szerintem még fontosabb, hogy elkerülhetetlen az, hogy ne legyenek az apáinktól sebeink. Úgy, ahogy ebben az idézetben is hallottuk, hogy negyven valahány év után tudta az apa kimondani, hogy legyél, és ezt az apa érezte. Vannak fájdalmaink az édesapánkkal kapcsolatban. Nekem is egyszerű fájdalmam van. 14 éves koromban meghalt az édesapám, és azóta semmiféle emberi kapcsolatot nem szeretnék úgy megélni, hogy ne tudjam azt mondani: nem baj az, ha elveszítem. Mindig bebiztosítom magam, hogy még egy ilyen veszteség ne legyen. Nagyon érdekes, erőteljes sebem ez, hogy elhagyott, hogy nincs, és ha atyánknak szólítjuk az Istent, akkor az atyánktól elszenvedett sebeink gyógyítását az Istennel való kapcsolatunkban megélhetjük. Ő a hiányzó apa részeket, a hiányzó apai történeteket, az együttmozdulást, az együtt töltött időt, annak a fájdalmát pótolhatja. Felvillantottam néhány bibliai elemet, hozzá azokat a kérdéseket és élményeket, amik közel állnak hozzám és arra bátorítanék mindenkit, hogy ugyanezt tegye. Ne másoljon engem, hanem vegye elő ezeket a képeket, nézze meg, hogy mi az, ami őt megfogja, taszítja vagy idegesíti, és ezeknek a segítségével talán kifejezettebbé, tudatosíthatóbbá tehetjük apai szerepünket, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy a következő generációban élet legyen.

Strommer Pál, levezető elnök:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A következő előadónk háromgyermekes családapa. Tanszékvezető morálteológus, parókus, aki ikonokat mutatva életvezetési tanácsokat ad sokaknak. Önök közül is sokan ismerhetik már Papp Miklós atyát, akit már köszönhetünk ugyanebben a körben. Kérem, hogy az igaz férfiidentitásról beszéljen nekünk.

Az igaz férfiidentitás

Papp Miklós

görögkatolikus pap, morálteológus

Tisztelt Elnök úr, Hölgyeim és Uraim! Köszöntök mindenkit szeretettel. Oly sokat beszélünk arról, hogy a férfiak legyenek jelen jobban a gyermekek nevelésében, legyenek jelen jobban a család nevelésében, de tessék mondani, milyen férfiak? Hiába van ott több idő, ha nem igazán férfi a férfi. Maga az idő, a minőségi idő az még nem megoldás. Amiről én szeretnék most beszélni egy kicsit, hogy a kereszténység mit gondol a férfiidentitásról.

Onnan indulunk, hogy az igaz férfi az érdeke mindenkinek. Érdeke a nőknek, mert az igazi férfi mellett tud a nő igazán nőies nővé válni. Azt mondja nekem egyszer egy elvált nő, hogy Atyám, én már soha nem leszek igazán nőies nő, mert a „nadrágot” is hordanom kell. A nőknek érdekük a férfias férfi, mert a nőiességük-

höz az sokat jelent. Aztán érdekük a gyermekeknek, hogy az apa igazán férfi legyen, hogy ne egyoldalú nevelést kapjon. Érdeke a politikának, érdeke az egyháznak, érdeke a munkahelyeknek, mert a férfi férfias jelenléte mindenkit gazdagít.

Mit mond erről a Biblia? A Biblia a legelső lapon helyre teszi a legfontosabb kijelentéseket. Érdemes felidézni, hogy pár hete tartott Erdő Péter bíboros úr egy előadást arról, mennyire erősek lettek az empirikus tudományok. A biológia, a szociológia és

pszichológia is empirikus tudomány, és túl erősek lettek. Annyira hiányzik manapság a filozófia és a teológia hangja. Most én ezt szeretném képviselni, ezt a felülről való hangot, és a Biblia ide tartozik, ami azzal kezdi,

hogy a férfi és a nő Isten képére van teremtve. Azonos méltóságú mind a kettő. Az ikonok is szépen ábrázolják, hogy a nőt ajándékba kapja a férfi. Ajándék. Nem rosszabb, nem büntetés férfinak vagy nőnek lenni. Az a célja a nemiség megteremtésének, hogy a kettő összetartozzon. A Biblia a legelső lapokon hozza ezt a három állítást: istenképű mind a kettő, azonos méltóságú, értékes, és a cél az összetartozás. A kereszténység mélyen hiszi, hogy a nemiséget Isten akarta. Nem rossz, nem büntetés, nem állati, és hogy a cél az összetartozás, a minőségi összetartozás akár a családban, akár a politikában, akár az egyházban. A cél a másik hangját, a másik szempontjait is komolyan venni. Ezzel szemben például ha megidézem Platón, aki az Androgün mítoszban azt mondja, hogy kezdetben volt a férfi és a nő egyben, és az istenek féltékenyek lettek erre az androgünre, túl erős volt, és kettéhasították. Mi következik a mítoszból? Hogy férfinak és nőnek lenni büntetés.

Megbüntettek az Istenek, ezért fogyatékos az egyik vagy a másik. Az ember így önmagában csak félember: csak ha házasságot kötöttem, ha ott van az a másik, akkor vagyok teljes ember. Szóval a kereszténység nem így gondolkodik, mint a mítoszoknak a szintje. A Biblia csodaszépen kimondja az igazságokat.

A kereszténységben rendkívül fontos az, hogy úgy beszéljünk a férfi és a női identitásról, hogy azok egyenértékűek, nem egyformák, hanem egyenértékűek. Ennek az alapja a Szentháromság.

S van itt egy küldetése a kereszténységnek: nem hallgathatunk arról a többlétről, ami a Szentháromságos Istenből ered. Bocsánat, hogy így mondom, de én néha azt érzem, hogy túl monoteista vallást képviselünk. A keresztény görögkatolikus egyház sokkal markánsabban képviseli a háromságos Istent. Miért fontos ez? Azt látjuk, hogy ahol egy Is-

ten van, egyszemélyű Isten van, hadd ne mondjak vallásneveket, ott egy akarat van. Ott egyfajta divat, egyfajta szemlélet, egyfajta igazság létezik. Ezért lesznek olykor agresszívak. A keresztények Istene olyan Isten, hogy a csúcslétben van másság, van különbözőség. A csúcslétben. És ez az igazságkeresésünkben azt jelenti, hogy van pluralizmus, pártrendszer. Az egyházban is vannak

különböző hangok. A színesség az nem rossz, és mi nem azt keressük, hogy egy Isten, egy személy, egy akarat, hanem azt keressük, hogy a színesség hogyan legyen harmóniában. Mi a minőségi egységet keressük. Tehát jobban előtérbe kellene venni a háromságos Istent, a szentháromságos Istent. Mi keletiek úgy mondjuk, hogy a család az a Szentháromság ikonja. Van különbözőség és mégis célunk ez a csodaszép egység, amit a Szentháromságban hiszünk. Miért mondom azt, hogy a kereszténységnek ez dolga? Mert túl a patriarkális, monoteista vallásokon, ha megnézzük a keleti vallásokat, ott azt látjuk, hogy nem fontos a nemiség. Tehát a lélekvándorlás miatt lehet, hogy a következő életemben női testem lesz, aztán pedig giliszta leszek. Tehát nem fontos a nem. Aki a legjobban tudja hangsúlyozni a férfi és női identitásnak a kincsét és az összetartozást, az a vallás, aki a Szentháromságot imádja. Nem mellékes az, hogy a mi Istenünk háromságos Isten. Ha mi erről többet tudunk, nem azért, mert olyan okosak vagyunk, hanem ajándékba kaptuk ezt a kinyilatkoztatásban, akkor erről dolgunk beszélni. Globálisan, világszinten igenis vannak olyan országok, ahol felszabadításként élik meg, ha jön a kereszténység és hozza azt, hogy a nőt is szabad egyenértékűen tisztelni. Tehát a háromságos Isten az alapja annak, hogy mi egymásra nem úgy tekintünk, hogy egyformának kell lennünk, vagy bárkinek le kell győznie a másikat, vagy alacsonyabb értékű, hanem mindenkinek sajátos kincse van, és ha ők minőségi együttélésben vannak, akkor egymásnak kincsei lesznek.

Amióta elindult a kereszténység, végig arról kell beszélünk, hogy a nő is egyenértékű. Ez az Ókortól a mai napig feladat, beszéljünk arról, hogy a nő is egyenértékű. Ma azonban azt érzem, hogy átestünk a ló másik oldalára és mindig erről beszélünk. Nem beszélünk arról, hogy van igazi különbözőség a férfi és a női lét között. Erről nagyon nehéz beszélünk. Mi az egyháznak a tanítása? Két véglet van. Az egyik véglet azt mondja, hogy megszületünk egy biológiai nemmel, amit a pszichoszexuális fejlődésben ki kell bontakoztatni. A biológiai nemünknek megfelelő pszichológiai-

szociális nemünket. A nagyon konzervatív szemlélet azt mondja, hogy a biológiai nem eleve meghatározza a szociológiai nemet, a viselkedést. Magyarul, ha férfinak születettél, akkor mosogatni férfiatlan dolog. Tehát ez a nagyon konzervatív hozzáállás. A másik, szélsőségesen liberális véglet azt mondja, s ez tulajdonképpen a gender-elmélet, hogy mindenben lehet változtatni. Teljesen tetszőleges. Kicserélhetők a szerepek, semmit nem szab meg a biológia. Két véglet. Az egyik azt mondja, hogy a biológia mindent eldönt, a másik véglet azt mondja, hogy a biológia semmit nem dönt el. Úgy cserélgetjük, hogy ma az apja vagyok a gyerekeknek, holnap az anyja. Tehát teljesen cserélgethető. Mit mond a katolikus tanítás? Azt mondja, hogy egy nyers skicc a biológiánk. És azért hoztam ide egy skicc rajzot, ami jól szemlélteti: kaptunk genetikát, történelmi szituációt, kultúrát, ez egy nyers skicc. Az a dolgunk, hogy mi ebből teremtsük meg a férfi és a női létünket. Itt egy valódi teremtésről van szó, munkáról van szó. Magunktól nem leszünk igaz férfiak és igaz nők. De ezt a skiccet nem lehet figyelmen kívül hagyni, ahogy a gender mondja, a skiccből akármit már nem lehet rajzolni. Úgy mondja a katekizmus szó szerint, hogy a természetünkben vannak konstansok, vannak állandók a férfi természetben és a női természetben is. Tehát csak úgy nem lehet kicserélgetni minden nemi szerepet. Aki akar erről egy jót olvasni, a Hittani Kongerációnak van erről egy írása, a férfi és a nő együttműködéséről. Ez gyönyörű szép. Csodaszépen ír a férfi és nő nemi szerepek sajátosságairól, és a kettőnek az összetartozásáról.

A következőkben szeretnék három ábrát mutatni. Kicsit arról, hogy milyen jobban kicsit a férfi, és milyen a nő. Kicsit sarkítani fogok, kénytelen vagyok, nagyon bocsánatot kérek. Tudniillik, két utat választhatunk. Vagy beszélünk arról, hogy egy kicsit milyen jobban a férfi, és akkor máris általánosítok, máris könnyen lehet vitatni az általánosítást. Vagy azt mondom, hogy minden férfi más, minden nő más, és akkor hallgassunk. Ezt a két utat lehet választanunk. Be kell látnunk, hogy a tudomány kénytelen általánosítani, ha nem akar hallgatni. Tehát most általánosítani fogok:

kicsit jobban milyen a férfi, kicsit jobban milyen a nő, de itt-ott magunkra ismerünk a másik oldalon is, mert mindenkiben van anima, a férfiakban női lélek, a nőkben animusz férfi lélek. Sőt, hormonok is vannak bennünk a másik nemből, tehát nincs 100%-os férfi és nincs 100%-os nő hála Istennek, mert az borzasztó lenne, hanem bennünk van egy kicsit a másik is.

Az első ábra az impulzivitást mutatja. Az impulzivitás azt jelenti, hogy az energiáinkat kicsit másként használjuk. Ez legjobban az agressziónál látszik. Ugye amikor a feleségemmel összerúgom a patkót,

akkor jön a világos szürke vonal: lassan emelkedik, tartósan mondja a magáét, lassan hagyja abba. A férfi az elején hallgat, tűr, aztán hevesen robban, majd újra nyugodt. A férfi

úgy működik, hogy gyűjti egy kicsit az energiát, majd egyszerre veti be koncentráltan, egy irányba. A nő az energiáit egyszerre használja, mint egy nyolckarú polip, egyszerre mos, vasal, telefonál, ja és mindenütt ég a villany, tehát a nő ilyen, ő mindent egyszerre csinál. A szeretet is így működik: a férfi egyszer-egyszer nagyon szeret, odateszi magát, a nő pedig tartós szeretetre vágyik. Sok nő mennyit vár, hogy a férfi megint megszeretgesse. A szeretetünk így működik. Hogy lesz ebből együttélés, házasság? Csodaszép együttműködés kell. Továbbá hasonlóan működik a beszédigényünk. Az egyik lányom nagyon nő: ha reggel kinyitja a szemét, akkor rögtön beszél, egész nap beszél, és amikor elalszik, akkor gyakorlatilag beszéd közben elájul, és úgy alszik el. A férfi beszédnek nem ilyennek kell lennie. A férfinak az a dolga, hogy kevesebbet beszéljünk, de az legyen kimondott szó. Nagyon hiányzik a kimondott szó a férfiak részéről. Az adott szó legyen

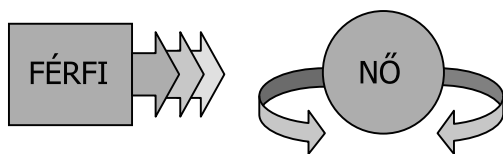
úgy. Miért kell ennyi ügyvéd? Hol van az adott szó, a férfi szó? Mindezek után természetesen a problémamegoldásunk is ilyen. A nő elnyújtja, körbejárja azt a gordiuszi csomót ezerszer, és nagyon nehezen engedi el. A férfi olykor elvágja azt a gordiuszi csomót. A házasság problémáinak megoldásához mindkettő kell.

Nagyon izgalmas a nemi különbséget a vallásosság területén vizsgálni. Miért van tele a templom nőkkel? Azért, mert valamit nem jól csinálunk. Nem hagyjuk, hogy a férfiak Isten felé is férfiak legyenek. Mondom, mire gondolok.

A gazdag ifjú odamegy Krisztushoz és azt mondja: „szeretnék valami nagy jót tenni a Mennyek országáért”. Azt mondja Krisztus: „tartsd meg a parancsolatokat”. Szabad fordításban: „eddig olyan lányosan jó voltam, ne ölj, ne lopj, ne hazudj, szeretnék valami férfiasat”. Azt mondja Krisztus: „ó, itt nem a pénzről szól ez a sztori. Ha férfi akarsz lenni, add el mindenedet, csinálj valami nagyot Isten országáért.” Azt is mondhatnánk: itt férfivá avatásról van szó ebben a példabeszédben. Ma a férfiaknak kínálunk-e olyat, hogy ő Isten felé is férfi legyen? Hogyan tudna egy férfi valami nagyot tenni Istene felé? Elég, hogy öltözzön fel szépen nyakkendőbe minden vasárnap, üljön be a templomba, bűgjön az orgona, ám a pappal nem lehet vitatkozni, üljön csöndesen, tegye hátra a kezét – na mindez nem esik így jól a férfi lelkének. Valamit az egyházban kell alakítanunk, hogy a férfi Isten felé ne nőies, hanem férfi legyen. Nincs kitalálva, most kutatunk néhány dolgot: pl. a férfimádság ne legyen olyan, mint a női. Panasz-kodik sok férfi, hogy nem tud imádkozni. Mert ugyanúgy akar, mint a nő. Neki kevesebb szóval kellene, de töményen odatenni magát. A férfias böjt borzasztóan hiányzik. Szinte nevetségessé válik a világvallások, egy hindu vagy buddhista szemében a keresztény böjti gyakorlat. Sokkal férfiasabb böjt lenne egészséges a férfi léleknek. Nagyon hiányzanak továbbá a férfias fogadalmak. Miért ne kellene egy férfinak férfifogadalmat tennie? A családért, feleségéért, gyerekiért, céljaiért, bűneiért? Miért nincs férfi fogadalma minden férfinak? Reneszánsza van a férfiak zarándoklatá-

nak. Mi évente tartunk csak férfiaknak zárandoklatot: mind pocakosak vagyunk, megyünk 15 km-t, betegek vagyunk utána, de jól esik. Külön jól esik látni a férfias adakozókat, segítőkét. Jól esik a lelkemnek, mikor jön egy férfi, és azt mondja: „atya, itt van egy boríték, köszönöm az Istennek”. Egy férfias boríték. Nem valami apró. Sorolhatnánk, de van mit tennünk, hogy ne veszítsük el a vallásos férfiakat.

A következő ábra a szeretet különbözőségeit szemlélteti. Georg Scherer a filozófiájában arról beszél, hogy alapvetően a férfi és a nő

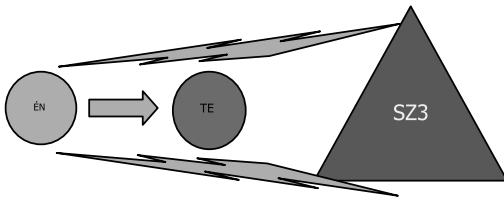

is transzcendálunk. A transzcendálás azt jelenti, hogy van dinamika mindenkinben, csak ezt másként műveljük. A nőnek

úgy mondjuk, olyan immanens transzcendálása van, úgy mondanám, hogy jobban átölel mindent és mindenkit, ám a férfinak nem ez a dolga. A férfi húzza-vonja a dolgokat a beteljesülés felé, neki transzcendens huzata van. Ez számtalan területen meglátaszik. Hadd mondjak egy példát. Ilyen az időkezelés. A nő a jelent jobban megéli, a férfiakat jobban érdekli a jövő. Ez látszik a pénzkezelésben is. Amennyi pénzt adok a feleségemnek, azt itt és most rögtön el tudja költeni. De a férfi mikor akarja elkölteni az összes pénzét? Majd, soká, a jövő legyen bebiztosítva. Ilyen a humorunk is: a nő a humort rögtön mellre szívja, a nőekkel máshogy nevetünk. A férfi humor olykor éles, ugratjuk egymást. A legizgalmasabb azonban a szeretetmódunk különbözősége. Richard Rohrnak van egy írása: maga köré gyűjtött keresztény családokat, és egy idő múlva azt vette észre, hogy a nagyon jó keresztény családok gyermekei döntésképtelenek. Életképtelenek, tötyörgők. Azt vette észre, hogy a keresztény férfiak azt hiszik: akkor szeretnek jól, ha úgy tesznek, mint egy nő. Ezek a „jó fej apukák”, a kedves apukák. Minden férfinak meg kell gondolnia, hogy neki férfiként kell szeretnie a gyerekeit. Tehát ha nagyon egyszerűsítek, sematizálok,

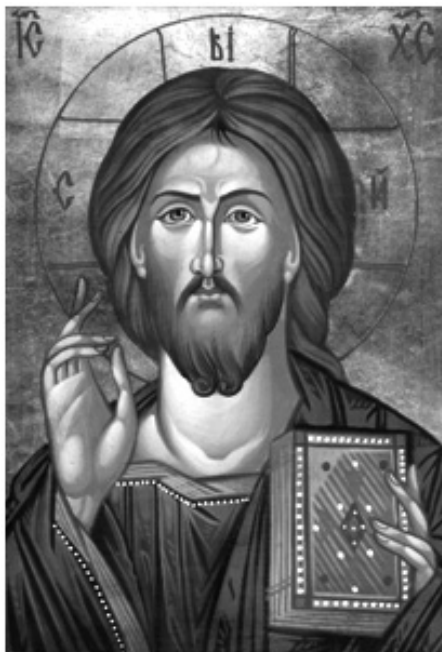
azt mondom: a nő dolga mindig ölelgetni a gyereket feltétlenül, mert ha „egyest is kaptál, ha elváltál, ha bűnöző is vagy, akkor is az én gyerekem vagy”, azaz a nő dolga feltétlenül szeretgetni. A férfi dolga azonban az, hogy „állj a talpadon, hozzád döntést. Nem a teljesítmény miatt szeretlek, csak arra sarkallak, hogy teljesíts”. A férfiak dolga, hogy az anyák öléből vegyük ki a gyereket és ne ölelgessük, hanem állítsuk talpra. Hozzád döntést. Ha nem így történik, annak a hátrányát a 19-20 éves fiatalok isszák meg, mert bár apuka ez a jó fej apuka volt, de a gyereket nem nevelte önállóságra, nem tud dönteni. Nyolc éve udvarol a fiú, és még mindig nem tudja, elvegye-e a Piroskát, vagy ne vegye. Nem tud elköltözni, nem tud vállalkozni, kudarcban nem tud talpra állni, nem kapta meg az apás szeretetet. Szóval nekünk nem dolgozik az, hogy nőies férfiak legyünk. Hadd kezdjem önkritikával: a papoknak sem lenne szabad egy túl nőies Istenről prédikálniuk. Isten mindig megbocsát, mindig kedves, mindig szeret, persze ez igaz az isteni szeretetről, de ez a fele. Isten szeretete sürget is, így mondja Pál. A katekizmusban azt találjuk: a szeretet követel. Olyan ajándékot kaptunk, ami „megkövetel egy erkölcsi nívót”. Nekem hiányzik, hogy a szeretetnek a sürgető, a kemény, a férfias oldaláról is beszéljünk. Istenben is jelen van a szeretet kétfélesége. Ha imádkozunk, két füllel kellene figyelniünk: az egyikkel a gyöngéd, elfogadó, a másikkal a sürgető szavát kellene megahallanunk. Tehát hiányzik az, hogy Istenben fedezzük fel a férfias szeretet.

A harmadik rajz pedig a nemiség titkának teológiai értelmét próbálja ábrázolni. Leo Scheffczyk szervezett egy teológiai konferenciát erről. Azt mondja, a nemiség alapvetően egy misztérium. Azért nehéz férfias és nőies létről beszélni, mert misztérium. Tudnom kell, hogy amikor találkozom veled, mint nőt soha nem foglak

teljesen érteni. S ha egy ember misztérium lehet előttem, akkor milyen lehet az Isten? Azt a nőt, akivel élek 20 éve, 50 éve, azt sem értem teljesen, milyen misztérium lehet az Isten? Az emberben mindig ott van a kíváncsiság, hogy milyen lehet az Isten, ha ilyen a nő. Aztán teológiailag fontos, hogy az Isten nem két unalmas ember, egyforma ember kapcsolatát akarta, hanem két különböző, színes ember kapcsolatát. Nekünk a különbözőségekre úgy kell tekintenünk, mint kincsekre, erőforrásra: Pár álmatlan éjszakát mindenkinek kívánok, hogy töprengjen el azon: mi az, ami legjobban bosszantja a házastársában, a nőben, vagy a férfiban, nem a bűnről beszélek, hanem sajátosságról, hogy az vajon hogyan is teszi pont erősebbé a kapcsolatukat. Miért erősebb attól a sajátosságtól a mi munkahelyi vagy közösségi életünk?

Az utolsó képem hadd legyen egy ikon, Krisztus Urunknak az ikonja. Nem egy nőies arcot látunk. Mi, görögkatolikusok az iko-

nokat nagyon szeretjük. Ma néha azt érzem, hogy Krisztusból is kiloptuk a férfit. Mondok néhány dolgot, hol érhető tetten a férfias Krisztus: pl. keményen böjtöl negyven napig. Amikor dolgozott, úgy szóltak neki, hogy az emberek még nem ettek, és akkor történik a kenyérszaporítás csodája. Odatette magát a munkában, férfiasan dolgozik Krisztus. Aztán kockáztat, mint egy férfi. Nem félénken, hanem bátran átmegy a gerázaiak vidékére, pogány vidékre.

Belevág, kockáztat valami újba. Olykor keményen lehordja az apostolokat: „meddig tűrjek titeket? Ti sem értitek ezt? Ordít velük. Mi meg papok felolvassuk síró hangon... Aztán korbácsot vesz a kezébe. Nem azért, mert bántani akar, hanem mert elvár, többet kinézek belőletek. Tudnátok ti itt imádkozni is. És a legférfiasabb az, amikor a kereszten van: „ide üssétek a szeget”. Amikor egy férfi hisztizik a szenvedés alatt, az borzasztó. Krisztus keményen beleáll a kereszthe. Szóval Krisztusba hozzuk vissza azt, hogy férfi. Isten talán azért jelent meg férfi alakban, mert úgy akarta, hogy a világban legyen fontos a férfiak szeretetnek a megjelenése.

Hadd fejezzem be azzal, amivel kezdtem: sok az empirikus kutatás, örülünk neki, de a valóságnak az csak az egyik szemüvege. Legyen már fontos, amit mondott a teológia, amit mond a filozófia, amit mond a Biblia. Így lesz kerek a világ, így lesz kerek a tudomány, ha mindenki a maga igazságát, tudományát hozzáadja. Azzal fejezem be, hogy mindenkinek érdeke az igaz férfi identitás. A nőnek, a munkának, a demokráciának, a parlamentnek, az egyháznak, mindenkinek érdeke, hogy a férfiak igaz férfiak legyenek.

Strommer Pál, levezető elnök:

Köszönöm szépen. Az igazán fontos feladataink a hivatásunk ellátáshoz közösségbe kell kerüljünk. Olyan közösségbe, ahol beszélhetünk szerzett sebeinkről, ahol megértik látomásainkat, ahol tanulhatunk. Olyan közösségbe, amely megfontoltan befogad. Olyan közösségbe, amibe kiérdemeljük a beavatásunkat. Kérem Zöldy Pál magatartáskutatót, hogy mutassa be nekünk a Férfisá-tort.

*Egy civil kezdeményezés:
a „Férfisátor” bemutatása*

Zöldy Pál
szociálpedagógus,
a Férfisátor alapítója

Az apaszerepek megváltoznak. A férfiaknak, ma gyorsabbaknak, érzékenyebbeknek és szívósabbaknak kell lenniük, mint az elődeiknek. Mert amíg fát vágott, harcolt a törökkel, fogta az eke szarvát, addig ma megnyomja a mikrohullámú sütő gombját, vagy beállítja a termosztátot, leszalad a szupermarketba virsliért. Egyáltalán nem hősies életmód, amit ma folytatunk. A nők sokkal többet vettek át a heroizmusból, mint mi az otthoni környezetnek az alakításából. Az otthon nyelve, amit a nők alakítanak az és/is nyelvezet. A férfi a vagy-vagy-ot szereti. Konkrétan inkább nem szól, ha mond valamit, akkor nagyot mond. Lehet, hogy nem pontos, amit mond, vagy hülyeséget mond, de akkor is erősebb a hangja.

Ma megváltoztak a szerepek. De hogyan legyünk gyorsabbak, érzékenyebbek, szívósabbak, ha nem lúzerként akarjuk ezt csinálni? Mert a ma divatos plüssmaci apák szerintem nem jelölnek irányt. Ezek az apukák beülnek a kádba, együtt fürdenek a gyerekekkel, guggoló tartásban közlekednek, ha kell selypegnek is... (A nem plüssmaci apákat üdvözlöm a fedélzeten!) Mi lesz velünk, ha ilyen anya-szagú apákat termelnek ki a családjaink? Nagy veszélyt rejt, mert amikor a gyerek felnövekedvén elindulna, kilépne az anya bűvköréből, szimatolni kezd. Talál-e apaszagú apát? Ugyanis a világnak apaszaga van. A családnak anyaszaga van. A gyerekek erre érzékenyek. A lábukat az anya adja, de a lépteiket az apa miatt teszik meg. Így tanul járni a gyerek. Az anya a biztonság, az apa a kihívás. A világba így tanul meg kimerészkedni. Így fogja megállni a helyét. Ám, ha elindul, és azt érzi, hogy a világ, az apa, ugyanaz, mint az anya, a komfort, akkor ugyan miért is indulna el? Marad ott, ahol van. Mamahotel, Papabank.

Szeretnék közben Guba András piarista előadására utalni. Nagyon érdekes tanítást adott nekünk, nevezetesen, hogy a kun, és Szent László küzdenek a leányért – ismerjük a történetet – ugye, és ebből a vad férfiből, a királyból hogyan lesz keresztény bajnok. Ez egy nagyon jó képlet. Ez így is volt, hosszú ideig. Rosenzweig mondja, hogy nem lehetünk keresztények, amíg vagy zsidók, vagy pogányok nem voltunk. Ugyanis kereszténynek nem lehet születni, kereszténnyé úgy kell válni. A keresztények nem természetes módon szaporodnak, hanem megtéréssel szaporodnak. Ezt nem szabad elfelejtenünk, és nem szabad a keresztény bajnokokat kasztrálni, ahelyett, hogy a pogány alapjait szednénk elő. A törzs (a közösség), a férfiakat nem megnyomorítani akarja, hanem visszavezetni azokhoz az erőforrásokhoz, amelyekre majd építkezhet. Meg kell, hogy mutassuk neki a bárdolatlan erejét, a zabolátlan szenvedélyét, elviselhetetlenül erős hangját, mielőtt az énekében gyönyörködni akarunk. Vigyázzunk, mert a körülmetélés soha nem kasztrációt jelentett! Szent László nem egy bűnöst győz le, ha-

nem egy pogányt. Beavatandó fiaink, férfiak nem bűnösök, hanem vadak. Ha erre nem figyelünk, akkor könnyen lehet, hogy felnevelünk egy olyan generációt a fiainkból, akik szegények szárnyaszegettek, sánták, bénák, de nem tudják, hogy miért.

Mit teszünk mi a Férfisátorban hétről hétre? Húsz éve, ezer éve? Ugyanis a férfisátor több ezer éve működik, mert a törzsi kultúrákban mindenütt ott volt a férfisátor, mivel a férfisátor volt az a hely, ahol a férfiak a maguk módján, a maguk kommunikációjával beszélgettek és nő oda be sem léphetett. Se kérdezni, se rendet csinálni vagy port törölni, takarítani sem soha. Mert kizavarták, elküldték, megölték. Mert nem, mert az a mi helyünk. Mi ott beszélünk magunk között, dadogunk, mi gyengék vagyunk, levetkezünk egymás előtt, beismerjük, hogy nem tudjuk, hogy mi a teendő, de mi ott vagyunk otthon. Na, most ez a férfisátor kb. húsz éve kialakult nálunk is, most nem mesélem el a történetét, ugyan ez nagyon is érdekes, de majd egy másik alkalommal. Hanem miről akarok beszélni a megmaradt negyedórában? Arról, hogy mit adunk a férfiaknak, mit adunk a nőknek, mit adunk a következő generációnak, milyen konkrét problémákat tapasztalunk, és mik a konkrét tevékenységeink?

Itt rögvest elmondanám, hogy ez az „apa (is) csak egy van” felkiáltás, ez nem egészen így van. Ugyanis apa nem egy van! Apám több van. Tehát nem egy volt. Egy apa nemzett. Engem egy férfi nemzett, nem is apa, hanem egy férfi, de apám nagyon sok volt, mint ahogy minden jelenlévő férfinak és nőnek sem egy apja van. Nagy sok darabból, szilánkból rakjuk össze az apánk képét. Természetesen van egy, aki ezt a képet hordozza. Ezt azért fontos elmondani, mert a férfisátorban is nagyon fontos, hogy a nukleáris család, amit ma családnak nevezünk sajnos, az az egónak a deformálása felé viszi a folyamatot. Tehát milyen legyen az az egy darab ember? Az a bizonyos biológiai apa? Ó, legyen jó szagú, legyen furdetős, pelenkázós... Egyik előző előadónál fölmerült, hogy ugyan a nagyapáink job-

ban csinálták-e? Nekem meggyőződésem, és a tévedés jogát is fenntartom magamnak, hogy jobban csinálták. Én ismertem a nagyapámat, és ő volt valaki. És nem nagyon kereste, hogy kicsoda ő, hanem volt két háborúban, átélt ostromot, de „a krízis” szót nem hallottam tőle, hanem azt, hogy hogyan oldotta meg a nehéz helyzeteket. Egy szóval elsőprő nemzedék volt az övé, akármennyit szenvedtek. Férfiak.

A férfiaknak helyet ad a férfisátor azért, hogy ők is tudjanak helyet adni másoknak. Mert a férfinak egyik legfontosabb feladata az életben: helyet adni. Aki jár a sátorban, az időt kap arra, hogy elmondja gondját, örömét. Figyelmet kap tőlünk és így ő is tud figyelni másokra. Akit hetente egyszer végighallgatnak a többi férfiak, az tud akár hallgatni is. Nekem nagyon jó fej a feleségem, de amikor hazamegyek, és elkezdek mondani valamit, második mondatomnál van egy jó tanácsa, kérdése..... és soha nem tudom meg, hogy a harmadik mondatom mi lett volna! A férfisátorban viszont megtudom, hogy mi a harmadik mondatom, mert míg nálam van a „beszélő kő”, senki meg nem szólal, és én lehet, hogy rájövök a megoldásra és megvilágosodok, hogy, ó de vak vagyok, hát persze, hogy így van. A férfisátorban meghallgatjuk egymást. Ez vastörvény. Így a (meghallgatott) férfi, ha hazamegy, meg tudja hallgatni a feleségét, gyermekét, akiknek ugyanolyan jogos mondandóik vannak. De éppen ezért, mivel ezt megérezzük, tovább tudjuk adni akár a figyelmünket is. Ráadásul ott a sátorban valóságos történeteket hallunk, és nem kérdezzük közbe. Mert nem az a fontos, hogy mi megértsük, hanem az, hogy te kimondhasd, ami benned van. És ez nagyon nagy igénye és hiánya a férfiaknak a mai világban.

Mit adunk a nőknek? A nőknek mi férfiakat adunk. Ugyanis a nők nem fiúkra vágnak, mert fiúkat szülnek a nők, de férfiakra vágnak. A sátorba férfi nyersanyag jön, aki megteheti a többi férfi segítségével a fontos lépéseket. Így aztán, amikor hazamegy, lehet, hogy mosogat, gyereket nevel, pesztrál, taka-

rít, akkor ezt már egészen más mozdulatokkal teszi meg. Nem gyengeségből, hanem erőből.

Mit adunk a következő generációnak? Elsősorban figyelmet adunk. Nem versenytársainknak tekintjük a gyerekeink generációját, (nem a gyerekeinket, hanem a gyerekeink generációját!), tehát a tanítványainkat is, hanem ők szövetségesek a nemzedékek nagy folyamatában, és azt fogják folytatni, amit tőlünk látnak. Nem azt, amit hallanak, nem azt, amit mi tanítunk, hanem amit ők tanulnak. Azt tanulják, amit látnak, nem azt, amit mi nagy bölcsen elő akarunk adni. Őket az nem érdekli, ahogy minket sem érdekelt annak idején, hogy kivénhedt öreg szakik mit akarnak nekünk elmesélni. Ne meséljen, mutassa meg, azt majd elhiszem. Igaz? És ehhez hozzátartozik, hogy a férfisátorban el tudjuk mondani a kudarcainkat, sikereinket, örömeinket, bánatainkat, a gyerekem intőt kapott, az anyósom nem normális, mit csináljak, te mit csináltál. Gyakorlati kérdések és nagyon fontos, hogy meghallgassuk egymást. Nem tanítjuk egymást, hanem meghallgatjuk. Királyok ülnek ott. Megmondtuk, szatócsok ne jöjjenek. Királyok jöjjenek. Mindenkinek van saját országa, birodalma, törvényei, gondjai. Mondja el, és végighallgatjuk.

Amikor tehát hazamegyünk, tudnunk kell, hogy a szótárat vegyük elő. Ha még nem beszéled azt a nyelvezetet, vedd elő a szótárat, mert a nőnek tényleg nyolc keze van és mindenhol ég a villany és teszi a dolgát, de vedd észre, hogy te az otthon területén vagy. Ez nem a társadalom, amit a férfi szögletes gondolkodásával vezettünk be, ugye „vagy-vagy, igen-nem”, adatlapok és bürokrácia, mert azt mi csináltuk. (A társadalmat a férfiak csinálták, és éppen ezért nehéz a nőknek a karrier, mert kékre-zöldre verik magukat ezekben a derékszögű kanyarokban, ők nem ehhez szoktak, ők íveken közlekednek.) Meg kell tanulnunk, hogy hogyan tudunk otthon működni, különben elbújunk a tévé, újság, sufni, kocsi mosás, egyéb kullisszák mögé.

Aztán látnunk kell a fiatalokat, mint konkrét problémát, hogy ma másképpen viszonyulnak a munkához, mint a mi időnkben. A mi időnkben, ha valaki asztalos akart lenni vagy tanár, nem kellett életpálya modellt alkotni, hanem elment, beállt, söpörte először a forgácsot, inas, segéd, a végén pár év múlva felszabadult mester lett. Vagy orvos, vagy tanár. Ma életpálya modellt kell alkotnunk. Vegyük észre, hogy ezek milyen drámai dolgok. Majd amikor a lélegzetvételnek is világnapja lesz, akkor tudnunk kell, hogy tán már kopoltyúval próbálkozunk. Tehát oda kell figyelniük. A mai fiatalokon segítenünk kell, és ezt csak úgy tudjuk, ha odaállunk melléjük és kíváncsiak vagyunk rájuk, mivel önekik nagyon gyorsan kell váltaniuk, bizonytalanok, érzelmileg inkontinensek, állandóan lógnak a különböző kütyükön, modern szerkezeteken. Azt kell megtanítanunk nekik, hogy hogyan kerülhet belülről a súlypontjuk.

Családalapítás. Nehezen szakadnak el otthonról, mert szoronganak. Becsapott nemzedék. Gyors és könnyű örömök ígérétéen nő föl. Lásd reklámok, egyebek. Aki nem szakadt el otthonról, nem tud egyedül lenni, nehezen fog helyt állni döntési helyzetekben. Nem mer elköteleződni, mert tökéletes megoldásokra vár, és azok nem jönnek el. Ha mégis megnősülnek, pótanya, pótapa a párjuk, aki egy darabig együtt van velük, majd azt mondja, nem kellesz te nekem, harmadik gyereknek, húzzál el, de küldd a pénzt. Vagy a férfi is mondhatja, nem vagy te az anyám, ne mondd meg nekem, melyik nyakkendőt vegyem fel. Vagy: miért nincs kivasalva az ingem, miért nincs a zoknim kimosva ugye? Tehát anyám vagy, vagy sem? Nem vagy az anyám! Idomítottam húsz évig, hogy az anyám legyen, utána meg azt mondom neki, nem vagy az anyám, vedd már észre magad. Nem nővünk föl, gyermekeink nem felnőttként mennek bele a házasságba.

Itt jutunk el a következő pontig, a gyerekekkel való foglalkozásig. Mi hittanórákat, lelki napokat, nyári táborokat szervezünk a fiúknak, ami nagyon fontos, hogy mindig férfiakkal

együtt. Tehát lássák azt, hogy milyen az, amikor dühös vagyok, amikor kudarc ér, amikor nem nyertünk. Rengeteg versenyt rendezünk mi is, mint nagyon sokan, (ami nem rendkívüli dolog, hiszen a cserkészek is, mások is csinálták ezt, a Regnum is). Ez nagyon fontos, mi is tovább visszük ezt a hagyományt.

Férfisátor összejövetel: hetente egyszer találkozunk este, íjásznak egy $\frac{3}{4}$ órát, azalatt jól „kirivalizáljuk magunkat”, mert a férfi, rivalizáló lény, nem úgy, mint a nő. Mi férfiak nem tudjuk, hogy mire vagyunk képesek. A nőknek azért könnyű, mert tudják, hogy ők kicsodák, hogy az élet fészket hordozzák. És erről amúgy havonta értesülnek. A férfi nem tudja, mi is a feladata. A férfinak régen elmondták, hogy mit várnak tőle. Ma nem mondják el, csak úgy létezzünk és várunk. Mi egymáshoz tudjuk mérni magunkat, ezért rivalizál a férfi. A sátorban ezt az íjászattal csináljuk, mert az őseink is íjásztak, persze minden sátor azt csinál, amit akar. A sátrak nem függenek össze, nem függenek egymástól, öt, hat, tíz ember összejön, ez akár fluktuáló népesség, de három-öt stabil tag, cövek, szokott lenni. A sátortagok dolga, hogy beavassák vagy segítsék a sátorba érkező férfiak beavatását. Ez a beavatás, ami ma elmarad.

Ennek a fő területei: az anyánkhoz való viszonyunk megvizsgálása, apánkkal való kapcsolatunk megnézése. Az anyánkkal való kapcsolatunk a horizontális kapcsolataink, az apánkkal való kapcsolataink a vertikális kapcsolataink. Nagyon sok férfi nehezen vagy egyáltalán nem tud dicsérni. Nem tud jóváhagyni. Mert teszem azt, az apjától sem kapott jóváhagyást, mert az riválisának tekintette. Tehát meg kell tanulnunk kiengesztelődnünk az apánkkal, akiknek szüksége van rá. Szüksége van a fiára, aki megszólítja, és ezzel apává teheti!

Meg kell tanulnunk elszakadni az anyánktól és elhinni, hogy önállóan is meg tudunk élni a világban, és nem a feleségünk jelenléte a feltétele annak, hogy mi meg tudjunk élni a világban. A feleség stabilan álló szövetségese sem tud lenni, de nem a pótanym. Ez nagyon fontos. Természetes, hogy az anyai attitűdöt

visszük át a feleségünkre nem egy esetben, mert az anyánktól mindent megkaptunk. Óriási komfortzóna. Igaz? Már a méhétől kezdve ő gondoskodik rólunk, és később meg vagyunk róla győződve, hogy nem szeret a világ. Bezzeg az anyánk szeretett. De nem léptünk ki, mert az apaszagú apát nem találtuk meg, és a többi.

Íjásunk este, utána leülünk, megosztás, ez a legfontosabb rész, elmondtam, a követ körbeadjuk, mindenki elmondja, utána vacsora. Nagyon egyszerű, zsíros kenyér. Utána táncolunk, ha van kedvünk, csángó körtáncok, verbunkos. Utána következik: „kavics a cipőmben”, azaz ha valakinek valamilyen egyéni problémája van. Pld. hogy az apósom, anyósom, stb. mást mondanak ugyanarról a kérdésről, akkor mi van, ott is mindenki hozzászól. Elmondjuk, de nem azt mondjuk, hogy ez az igazság, hanem velem ez történt vagy én ezt láttam. Nem amit olvastam, arról nem beszélünk. Végül népdalokat szoktunk énekelni. Ez szintén nagyon jó magyar hagyomány. Közös rezgés, közös hullámhossz.

Az Apasebek és Anyajegyek témák mellett, fontos a Maszkjaink tanulmányozása. Nevezetesen, hogy minden férfiban van király, pap, szerető és harcos. Akkor is benne van, ha nem tudja. Ezt is megvizsgáljuk.

Végezetül a Virtus, amikor is megtanulunk egy kicsit íjjal, karikás ostorral, hagyományos magyar dolgokkal művelődni. Mi nem hagyományőrzők vagyunk, csak hagyományhasználók. Minket csak azért érdekelnek az őseink eszközei, amíg önismertetre tudjuk használni. Ez azért fontos, mert ha elmegyek valamely iskolába, lelki napot akarok tartani, akkor nekem tudnom kell kezelni ezeket az eszközöket. Így segíthetem a fiúkat az önismeretben.

Piaristákkal, de más egyházi iskolákkal, premontreiekkal, Keszthelyen a Szociális Misszió Társulat nővéreivel dolgozunk együtt, ahol bizony szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek is vannak. Nagyon tiszta szívű gyerekek, csak nincsenek jól szo-

cializálva, és bizony mi azzal kezdjük a hittanórákat, hogy figyeljetelek: A kereszténység olyan, mint egy jó nyereg meg zabla. De ha nincs hozzá lovad, nem érsz vele semmit. Keressük meg a lovat. Addig tegyük félre a nyeret. Mi a ló? Az ősi vallás. Ennyiben a zsidó is egy ősi vallás, valamint bármely Isten hit. Nekünk az a fontos, hogy higgyetek az Istenben. Hogy milyen kabát van rajtatok, az orvost nem érdekli. Hanem az érdekli, milyen a tüdőd, a bőröd. Ugyanígy vagyunk Istennel is. Nem a vallásod számít, hanem a hited. És így foglalkozunk a gyerekekkel, hogy elvisszük őket erre a pogány szintre (teremtés hatodik napja) és onnan hozzuk el őket. Ők azt tudják, hogy mi keresztények vagyunk, de azt is, hogy nekik nem kell azzá válniuk. Majd egyszer eszükbe jut, és akkor lesz merre induljanak. Most én sokat tudnék még mondani, de szerintem ez így most kerek volt, igaz? Akkor maradjunk ennyiben, köszönöm a figyelmet.

Strommer Pál, levezető elnök:

Köszönöm szépen. Szép és fontos hangot ad a mai napnak, hogy a férfiakról, az apaszerepről tanácskozva a férfi előadók előtt és a férfiak előadásai közben egy nő szakértő előadását meghallgatjuk. A következő felkért előadónk iskolát és óvodát alapító, egyetemi előadó, tankönyv szerző, kórusvezető. Kérem, fogadják szeretettel Uzsálné Dr. Pécsi Rita neveléskutatót, aki „Légy azzá, ami vagy! Korunk az apákért kiált” címmel tart előadást.

*„Légy azzá, ami vagy!”
–korunk az apákért kiált*

Uzsalyné Dr. Pécsi Rita
neveléskutató

Én is nagyon szép napot kívánok, és tényleg nem kis kihívás ennyi férfi után egy más színben, de mégiscsak a férfias férfira és arra az apára valahogy rávilágítani, akiért valóban a természetes, és a természetfeletti világ hangos szóval kiált. „Légy azzá, aki vagy!” – ez lesz a mai előadás mottója. Légy azzá, ami vagy, – Böjte Csaba hozzát teszi -, és boldog leszel. Ha apa vagy, légy apává. Ha férfi vagy, légy férfivé, és ne akarj tyúkanyó lenni. Ha nő vagy, akkor légy nő és ne akarjál katona lenni. Abban az esetben, ha nem találjuk a kiutat, menjünk vissza a gyökereikig, „légy azzá, ami vagy”. Ezt a létet próbáljuk most egy kicsit körvonalazni. Joseph Kentenich - egy férfi szerzetes -, gondolatai lesznek segítségünkre.

Ki ez az apa? Ki az apa, akiért valóban kiáltunk a természetes életünkben, természetes fejlődésünk során is, és a természetfeletti létben is. Az apának a legvilágosabb és a legmagasztosabb küldetése, feladata ez: az életadó és gondviselő erő - a mi Atyánk - csodálatos és a legcsodálatosabb transzparens. Szívesen kicseréltem volna a *transzparens* szót, én is jobban szeretek magyarul beszélni, de mégsem tettem meg. Azért nem, mert annyira gazdag a jelentése, és valóban árnyaltan fejezi ki mindazt a tartalmat, hogy valóban ki is az apa. A transzparens szó jelentése: átlátszó, nagy távolságról is olvasható, érthető, átütő erejű. Egyszerre jelenti tehát, hogy azt, amit megjelenít, egyszersemind világra is hozza, megteremti, előhívja.

Lássuk, mi ez a tartalom, amit ő képvisel, létrehoz, és messziről is látható! Nos, ez a mennyei Atya képe. Minden gyermek számára valóban az apakép hordozza az első Istenképét. Egy nagyon érdekes kísérlet alkalmával azt mondták a gyerekeknek, rajzolják le, mit gondolnak, milyen is az Isten? A gyerekek olyan Istent rajzoltak, amilyen az apjuk! Ha bajszos volt az apjuk, bajszos Istenük lett, ha szemüveges, akkor szemüveges Istenük lett. Ha Nike cipőben járkált az ő apukájuk, akkor az Istene is Nike cipőben mászkált. Ennyire közeli az apakép és az Istenkép gyermekeink életében. És valóban, látjuk, hogy mindannyian vágyunk erre az életadó forrásra, ami egyszerre a jóság és az erő megjelenése számunkra. Így jelenítheti meg számunkra az édesapánk is Istent. Egy kutató a saját élményéről így ír ezzel kapcsolatban: „... nálunk ez akkor bizonyosodott be, amikor a fiunk még kicsi volt. Csecsemőkora óta látta, édesapja áldást mond az étkezés előtt, és imádkozik, tipegő kisfiunkat még soha nem kértük arra, hogy imádkozzon. Egy alkalommal, amikor én éppen távol voltam, feleségem odatette az ételt, és odafordult Ryenhez. Légy szíves ma te köszönd meg az ételünket. A nem várt felszólítás meglepte a fiút és idegesen körbefordult, aztán összecsapta a kis kezeit és így szólt: Nagyon szeretlek apu, Ámen. Amikor hazaérkeztem és értesültem erről, akkor világos lett előttem, hogy összekevert engem Istennel. Ez a gondolat és a vele járó felelősség

nagyon meglepett. Túl nagy ez egy földi apa számára. Lesznek esetek, amikor csalódást okozok. Inkább nem akarom Istent képviselni a fiam és a lányom előtt. De akár tetszik, akár nem, ők így látnak engem és az ön gyermekei is, kedves olvasóm ugyanígy éreznek a saját apjukkal. Mi képviseljük őt.” (James Dobson)

Ki ez az Atya, ki az, akit képviselünk? Azt hiszem, nem távoli a hasonlat, hogy amikor Isten meg akarja magát mutatni az embereknek, hogy „nézd, mennyire szeretlek, mennyire gondolat viselem, milyen igényesen szeretlek, hogyan követelek tőled, egyáltalán ki vagyok én”, akkor nem magyarázkodik, hanem teremt, illetve elküldi először Jézust. Mutasd meg nekik, legyél velük ott! Egyél-igyal velük, szenvedjél velük, követelj tőlük, menj előttük, tanítsd őket. És ugyanezt teszi Isten a gyermek életében. Nem magyarázkodik, nem előadást tart arról, hogy ki lehet Ő a gyermek számára, hanem teremt. Apát teremt. A gyermekünk léte, a fizikai léte nem jön létre apa nélkül. Ott van már létünk kezdetétől, ugyanígy a lélek sem, a szellemi létünk, a személyiségünk sem tud kibontakozni apa nélkül. Végigvesszük egy kicsit talán csak vázaltszerűen, milyenek ezek az atyai vonások, melyeket az apa jeleníthet meg, képviselhet a családban a gyermeke számára, illetve talán az egész család számára. *Állandóság.* Az Atya állandó. Mit jelent ez egy földi atya számára? Kiszámíthatóság az elvekben és a döntésekben. Ő az, aki képviseli a családi döntéseket, de kiszámítható módon. Mi anyák sokszor elrontjuk ezt, „jaj, ne menj oda, mert most éppen harapós kedvében van!” Mi az, hogy harapós kedvében van? Volt már valaha a te mennyei Atyád, harapós kedvében? Menj oda, és legfeljebb harapósan mondja, hogy igen vagy nem, de mindig ugyanazt mondja. Kiszámítható, állandó, tudok rá építeni. Nem él már velünk itt a földön az én édesapám sem, mégis egyértelműen tudom, hogy mit gondol pl. arról, hogy most itt állok, hogy miért nem írtam ki ezeket a dolgokat egy lapra, miért kellett ide ennyi könyvet hozni, stb. Tudom és támaszkodhatom arra, hogy ki az és mit gondol a döntéseimről. Nem a hangulata igazgatja őt.

A következő atyai vonás a *jelenvalóság*. Persze, hogy nem kell a serdülő gyerekünk nyomába menni, - rögtön megmondja, hogy melyik sarkon állj le, amikor kivittél az állomásra, és légy szíves ne integess! Ezt biztos, hogy megkapjuk, nem ezt jelenti a jelenvalóság. A jelen valóság azt jelenti, *hogy övéi jelen vannak az életében és ő is jelen van a számukra*. Szép ez a „minőségi idő” kifejezésünk, de a minőséghez idő kell! Ezt legjobban éppen a férfiak tudják. Az igazi minőséghez kell a rászánt idő is. Minél kisebb egy gyerek, és minél fejletlenebb egy személyiség, annál inkább azon tapogatja le, hogy valóban fontos vagyok-e a számára, hogy ott vagyok vele, hogy követem az életét, hogy törődök vele, és ténylegesen jelen tudok lenni a számára.

Egy nagyon döbbenetes életképet és egy megtörtént eseményt hadd olvassak fel. Vincent Foster, az Egyesült Államok elnökének tanácsadója, amikor nyugdíjba ment, az őt követő generációnak szakmai előadást tartott, amelyben így foglalta össze, hogy mit adna tovább a fiatal ügyvédjelölteknek:

„Három hónappal ezelőtt ünnepeltük feleségemmel, Lisával 25. házassági évfordulónkat, és éppen itt tartottuk a legelsőt is. Sokakhoz hasonlóan a feleségem támogatása segített engem is 22 éven át, bátorított kitartásra, magasabb célok elérésére, ő a barátom, legjobb tanácsadóm egy személyben. Mindannyiuknak kívánok egy ilyen Lisát. Néhány szó a családról. Önök számos alkalommal bizonyították, hogy időt és fáradságot nem kímélve nagy teljesítményekre képesek akár magánéletük háttérbe szorítása árán is. Ám erről az jut eszembe, hogy soha senki nem mondta még a halálos ágyán, hogy bárcsak több időt töltöttem volna a munkahelyemen! Törekedjetez bölcs egyensúlyra a hivatásotok és a családi élet között. Ha a sors gyermekekkel áldja meg Önöket, bizonyára hallani fogják az intelmeket, hogy a gyerekek nagyon hamar felnőnek és szinte észre sem veszik, hogy már ki is repültek. Tanúsíthatom, hogy igazat mondanak. Csupán néhány év áll rendelkezésünkre ahhoz, hogy együtt legyünk gyermekeinkkel, hogy mesét olvassunk nekik, hogy horgászni menjünk velük, hogy

fogócskázunk, és együtt mondjuk el az esti imádságot. Vigyázzanak, nehogy elmulasszák ezeket az alkalmakat! A hivatal várhat. Állni fog még akkor is, ha a gyerekeik már felnőttek. Hat héttel később Vincent Foster halott volt. Élete tragikus körülmények között ért véget. A hivatalos közlemény szerint öngyilkos lett.”

Gyermekünk születésekor az óra 6570 napot tartalmaz - 18 éves koráig. 10 éves korára 3570 nap pergett le a homokórában, és 2920 maradt. Nincs az a vagon, hatalom vagy tekintély, aminek a segítségével megnövelhetnénk ezt a számot. Érdekes kísérletet folytattak - szintén családapákkal - hogy becslésük szerint ők mennyi időt töltenek el gyerekeikkel egy nap. 15-20 percre becsülték ezt az időt. Akkor rájuk szereltek mikrofonokat és ez az idő átlagosan kevesebb, mint 40 másodpercre jött ki, az is 15-20 másodperces kis párbeszédekben merült ki. Nem azért, mert rosszak voltak az apák vagy túloztak, hanem azt a hétköznapi helyzetet jelenti, amikor hazaesek, nem tudom, még ezt meg azt csinálom, „jaj, apa, gyere már, szívárvány”, „jó megyek, csak még az e-mailjeimet elolvasom”, „jaj, igen nagyon szép, nagyon jó, na mutasd, mi van már megint, stb.

Amikor kiszakadtam a munkámból, úgy éreztem, sok időt töltöttem vele, pedig ez csak egy pár másodperces időszak volt. Nem kell különleges dolgokat csinálni, de igenis az együttlét nagyon sokat számít. Ha alszik is már, amikor hazaérsz, akkor is puszild meg, fogja érezni, hogy ez egy szúrós arc, ez nem anya volt, és őt is érdekelte, hogy alszom-e már. Én iskolában dolgozom, és egyébként is négy gyerekünk van, sokszor átéltem: a szülői értekezlet nap ugye hogy kezdődik? „Nem kell anya menni, nincs semmi!” Este hogy van a vacsoránál? „Na, voltatok?” És akkor örülünk, hogy mégis voltunk... Amikor azonban kiderült, hogy apa is volt, hát kicsit meg szoktam sértődni megmondom őszintén, mert elmegyek 79 szülői értekezletre, apa megjelenik egyszer, és akkor ünnep van. De ez így van, mert apa, aki a nagy ügyeket képviseli, a nagy döntéseket a családban, és lám, mégis érdekli az, hogy hogy vagyok én ott az iskolában? Ez felemelő! Ez a jelen valóság, hogy

jelen vagyok az életében, és ő is jelen van a számomra. Ez hihetetlenül fontos a gyerekek életében. Tehát menjünk, amikor még kicsi, gurigassuk azt a labdát, de ne úgy, kinyitjuk kicsit az ajtót, és a sporthíreket még meg lehet innen is nézni... Amikor ott van, akkor tényleg teljesen érezze, hogy fontos vagyok neki.

A mi Atyánk *mindent tudó*. Természetesen, nem kell tényleg mindent tudónak lenni, de az fontos, hogy kell *mindenről tudni, ami hatással van az ő életére*. Ez jelenti azt, hogy biztonságban érzem magam. Apám tudja, hogy én ki vagyok, és mi van az én életemre hatással. Képes az én adottságaimra bölcsen tekintettel lenni, bölcsen és egyénileg mérlegelni a terheimet, az adottságaimat. Pontosan azzal az igényességgel, de azzal az elfogadással is, hogy tudom, hogy tebeőlled mi jöhet ki.

A minap talákoztam egy volt osztálytársammal és meséli, hogy ezt vettük, azt vettük..., mondom, Dezső nem az érdekel, hogy mit vettetek, azt mondd, hogy mi van veled? Azt válaszolta: te figyelj, ez borzasztó számomra, hogy én még mindig itt tartok! Emlékszel, amikor még gimisek voltunk, sportoltam. És tudod, volt az a nagy verseny. És akkor képzeld, mentünk haza, és újságoltam apámnak, hogy másodikak lettünk. És tudod mit kérdezett apám? Hogy ki lett az első! Én pedig azóta apámnak akarok bizonyítani, hogy első is tudok lenni! Apám már nem él és én is már 55 éves vagyok!

Ezt jelenti az apánk mércéje. Van valaki, aki bölcsen fölméri, hogy te ki vagy, és oda felel, melléd áll, támogat, biztat. „Látlak téged és bízhatok abban, hogy ami az én mércém számodra. Az apáknak a mércéje valóban bennünk van! Nagyon-nagyon fontos az, hogy ebbe tudjunk kapaszkodni.

Engedjenek meg egy egészen személyes kis közbjátékot ezzel kapcsolatban: Gimnazista voltam, sokat kellett gyakorolni, zongoristának készültem. Nagyon szerettem, de ez az elfoglaltság már akkoriban is naponta négy óra gyakorlást jelentett. Hazaértem 3, fél négy, négy óra felé, elkezdtem, fél 8-ig tartott. Utána jött a vacsora és az egyéb tanulás, töri meg ez meg az. Ment ez így egy

hétig, azután egy este bejött apukám és azt mondta: na jó, ezt most befejezzük jó? Most vagy eldöntöd, hogy ezentúl, gyakorolni fogsz-e és akkor nem annyira érdekes, hogy hányasokat kapsz ebből meg abból, vagy tanulni fogsz, de akkor nem fér mellé 4 óra zongorázás. Ezt nem lehet csinálni. Ilyen szellemi munkát végezni reggeltől éjfélig vagy 11-ig, ezt nem lehet. „De hát akkor én bezúgok holnap, akkor meg mi lesz?” – kezdtem a vitát... Édesem, erről nem nyitunk vitát, nem akarok idegroncsot fölnevelni és ezért én vagyok a felelős. Lepakcsolta a lámpát, hát ennyi volt. Nem akarom elmesélni, miket mondtam a paplan alatt rá, de sok évvel később nagyon hálás voltam érte. Ikreink születtek, tényleg mondhatom, hogy három évig nem aludtunk sem éjjel, sem nappal, de nem lettem idegroncs, mint látják. Ezt neki köszönhetem. Hogy van valaki, aki tudja, hogy mi az, amit rá lehet terhelni, és tudja mit nem. Vállalja a felelősséget, és valóban bölcsen mögéd áll. Menjünk hát tovább! Vajon milyen vonása van még ennek az atyának?

Szent. Ne ijedjenek meg a férfiak, nem egy irreális elvárásról van szó! Nem aki tökéletes, hanem aki törekszik rá. És hihetetlenül nagy szükségünk van erre a törekvésre, hogy ezt lássuk az apánkban. Ő a nagy irányító, ő az, aki ott áll a családunk élén, ám ő is tévedhet. Nem tökéletes, de neki is van mércéje, ami szerint él. Jézus nem volt egy kis kaliber, és ő is lépten-nyomon hangsúlyozza: Atyám akarátát teljesítem. Nekem is van mércém, én is valakihez igazodom. És ez nem baj, nem rossz, és ez nem gyengeség, pipogyaság, Azt mondja Tímár atya szépen, hogy szent az, akiben az Isten tevékeny. Erre kell törekedni. „Szent az, akiben az Isten tevékeny.” (T.Beller) Szép és felszabadító a gyerekeinknek azt látni, hogy az apjuk nem tökéletes, de mindig újra próbálja. És holnap is, utána is, és még egyszer és még egyszer. Még egy atyai vonást idézzünk fel az Atyáról!

Végtelenül igazságos, és végtelenül irgalmas. Mind a kettő nagyon fontos. Jó király és jó pásztor. Ez pl. a tékozló fiú atya. Aki azt mondja, hogy kiadom a jussát. Nem volt akármilyen, amikor abban a

kultúrában, amikor az örökséget csak az apa halála után kapták meg az utódok. Amikor a fiú elkéri az apjától, akkor azt is mondta neki, hogy te számomra már halott vagy! Mire a végtelenül igazságos apa odaadta. Majd utána kiáll minden nap a kapuba, és hiába szólják meg, hogy „ó ez a fiú! Aki megcsúfolta az egész nemzetiséget, én bizony haza nem engedném! At nem lépné többet a küszöbömet!” A végtelenül irgalmas atya ehelyett minden nap kiáll a kapuba és lesi, vajon jön-e már...

Fontos számunkra az, hogy a mi apánk valóban igazságos és irgalmas lehessen. De ugyanígy kérlelhetetlen az igazság, az egyenesség és a becsület dolgában is, saját magával is. Átlátszó, akinek nincsenek görbe útjai. Nem tévedései nincsenek, hanem görbe útjai. Úgy meséli egy kis anekdota, „azt mondta apám, elég nagy vagyok már, mindenhová elmehetek a városban, de erre az egy helyre ne menjél fiam! Ott olyan dolgok vannak, amik nem valók neked!

Világos, hogy elmentem. - Na és láttál olyat, amit nem kellett volna? - Persze. Apámat. Még egy atyai vonást vetítsünk fel!

A törvény megtestesülése és képviselése, ő a tekintély a családban. Ezzel kapcsolatban csak egy alaptörvényszerűséget szeretnék megmutatni. A törvény szeretete - és minden törvény szeretete -, az isteni törvény, az erkölcsi törvény, az egészségünk törvénye, a természet, a társadalom törvénye, - *tehát a törvény szeretete a törvényhozó szeretetéből fakad.* Ezért mondhatja Jézus is azt: „ha szerettek engem, megtartjátok parancsaimat.” Ezért van szükség a *jelenlévő* apára. Arra a szerethetőre, arra a követhető személyre, aki itt van, aki közel is van. A jóság és az erő. Így képviseli ő a törvényt. És ha megszerethetem, követhetem apámat, akkor tudom a törvényeit is szeretni és követni.

Az apa az életben való boldogulási képességnek a mintája. Valóban ez képesség, és ez tanulható, és a mintaadó első sorban az apánk. Nem az anyánk, mert ő olyan közel van hozzánk, mint a szemüvegünk, nem vesszük észre. De az apa az első külső személy az életünkben. Igazodási pont lesz a számunkra. Ő hozza be a világot, ő visz ki a világba. Ő az első külső személy. Vele tanuljuk meg azt,

hogyan mi az, hogy téged elviselni, mi az, hogy szeretni, mit jelent az, hogy valakit követni, mi az, hogy elbukni és mi az, hogy újra felállni, egy feladat alá odaállni, és milyen, amikor nem-szeretem feladatom van, és milyen amikor örülsz, egyszóval milyen az élet. Ennek a talpraesett vállalását apánktól szeretnénk megtanulni. Lassú folyamat ez, és valóban modellkövetésről van itt szó. Boldog lehet az a gyermek, aki mindezt átélheti.

Amikor ezek a vonások, ezek az alapvető törvények érvényesülnek az ember életében akkor egy igen gazdag kapcsolódás jön létre. Engedjék meg, hogy zárszóként egy kis történetet meséljek el ezzel kapcsolatban!

A kötéláncos a piactéren dolgozott két erős pózna között kifeszített kötélen. Az egyik legnehezebb és legnagyobb sikert arató mutatványa a kötélen való kerékpározás volt. A meglepetést azonban a végére tartogatta. Egy talicskát vitt fel a magasba, és így szólt a közönséghez: Hölgyeim és uraim, mondják meg, bíznak-e abban, hogy a talicskát át tudom-e tolni a másik oldalra! Kiáltások hangzottak innen is onnan is: persze, persze! A kötéláncos áttolta a talicskát a másik oldalra, ezután ismét a nézőkhöz fordult.

- Lássuk kedves nézőim, hogy valóban bíznak-e az ügyességemben! Na, jöjjön valaki és üljön bele, én pedig átviszem a másik oldalra. Néma csend. Az emberek először egymásra néztek, vajon lesz-e valaki, aki vállalkozik rá, aztán a fejüket ingatva integettek, hogy ez nem megy!

- Nos, nincs senki, aki vállalná ezt a különös utazást? – kérdezte a mutatványos. Ismét néma csend volt a válasz. Ekkor előugrott egy kisfiú, odaszaladt hozzá és így szólt:- Na jó, én beleülök a talicskába! - A közönség felmorajlott. Feltették a gyereket, de csodálták is a bátorságáért. Ő pedig nyugodtan beleült a talicskába, és a kötéláncos biztos kézzel áttolta őt a kötélen. Az emberek döbbenet bámultak. Amikor befejeződött a mutatvány, a csend még tartott kicsit, és aztán kitört a hatalmas taps. A földet ért gyereket rögtön körbevették, és kérdezték: nem féltél? Hogy mertél lenézni? Nem vagy rosszul? Hogy mertél erre vállalkozni?

Mire a gyerek mosolyogva a kötél táncosra kacsintott, és azt mondta: *ő az én apám.*

Ilyen kapcsolat alakul ki a jelen lévő és szerethető édesapa közlében. Jó lenne néhány szót szólni arról is, mit jelent az, amikor nincs ott az apa, amikor torz az apakép. Sajnos ez gyakori helyzet, de ez is gyógyítható! Azzal azonban sajnos mindenképpen számolnunk kell, hogy a kötődés képessége lazul meg leginkább, az válik beteggé, tehát ezért olyan rendkívül fontos, hogy az apa közel legyen, az erő és a jószág valóban átélhető legyen. Közvetlen, személyes és gyengéd kapcsolatot tudjunk átélni azzal a transzparensszel, aki az Atyát képviselheti számunkra. Ebben a folyamatban az lehetne a mottónk hogy találjuk meg őt, a mi gyermekünket, találjuk meg aki igazán ő, és akiben kirajzolódhat az Atyakép a közelségünk által. Bőjte Csaba gondolatait idézem:

Az egyik játék, amit egy síró kislány tanított, nagyon megtetszett. Ezt bármikor sok-sok kacagás közben el lehet játszani. Karácsonyi szünet volt. Ilyenkor talán még jobban fáj a gyerekeknek a magány. Én bementem az egyik szomorú kislányhoz, olyan öt-hat éves volt, akihez nem jött el senki. Rám osolyogtam és kérdeztem: na, jössz játszani? Egy árva gyerektől soha nem azt kell kérdezni, hogy mi a gond, mert kár ráirányítani a figyelmet. Felcsillant a csöpp gyerek szeme, és azt mondta: *Tudod mit? Játsszuk azt, hogy te megtalálász!* Nagyra kerekedett a szemem, mert sokféle játékra gondoltam, de erre nem. Hamar kitaláltam a szabályokat, ölbe kaptam a kislányt, feldobtam jó magasra párszor, és közben örvendeztem, hogy jó, milyen jó, hogy én őt megtaláltam. Ő meg kacagott és próbálta elkapni a biztonságos kikötőt jelentő nyakamat. Persze nem hagytam rögtön. Örömben, hogy megtaláltam őt, még egy párszor jó magasra feldobtam, majd átöleltem. Az árva kislány, akit karácsonykor sem keresett meg senki, és telefonon sem hívtak fel, kacagott, kacagott, majd mosolyogva megkérdezte: Te is boldog vagy, mert megtaláltál? Az évek elmúltak, a kislányból nyugodt, szép édesanya lett. Nekem nem sikerült megoldanom az ő gondját a szüleivel, de sikerült játszva, kacagva

„Légy azzá, ami vagy!” –korunk az apákért kiált

átsegíteni életének ezen a súlyos időszakán. Ha most találkozunk, még ha nem is dobom fel kacagva, eljátsszuk, hogy *milyen jó, hogy mi egymást ezen a földön megtaláltuk.*

Köszönöm, hogy meghallgattak.

Strommer Pál, a fórum levezető elnöke

Nagyon szépen köszönöm. A Három Királyfi, Három Királynő Mozgalom az alapító, Kopp Mária halála után is tovább él, tovább fejlődik. Egyik társalapítója, ma pedig a Mozgalom képviselője, Székely András közgazdász és hittanár. Kérem Székely András urat az emelvényre, „Apák vagy férfiak” címmel a társadalomban megváltozott lehetőségeinkre adható válaszokról hallunk tőle.

Apák és/vagy férfiak?

Székely András

a Három Királyfi, Három Királyné Mozgalom
képviselője

Nagyon szépen köszönöm a meghívást, és örülök, hogy itt lehetek. Még rögtön az elején, amikor felmerült ez a meghívás, akkor szemet szúrt és elgondolkodtatott, hogy ez itt keresztény civil szervezeteknek a fóruma, és most itt megjelenni feltétlenül kereszténységet vagy nem kereszténységet jelent. És itt most nem azért merült fel bennem ez a kérdés, mert nem lennék keresztény vagy nem vallanám magamat annak, hanem mindig kicsit a sajnálkozás, hogy ez a kérdés a családokkal kapcsolatban sajnos nagyon gyakran kötődik a kereszténységhez, a valláshoz. Nagyon szeretném, ha ez nemcsak ott történne meg. Jó lenne, ha más szervezetek, más szerveződések is gyakrabban foglalkoznának ezzel. Mert

ugye a gyerekvállalás nem kellene, hogy ezen múljon. Azt látjuk, tapasztaljuk, hogy ez azért nagyon nagy mértékben befolyásolja.

A mai világban azt látjuk-tapasztaljuk a Három Királyfi, Három Királylány mozgalommal, hogy egyik gyakori probléma, hogy azért nem születnek meg a tervezett gyerekek, mert a fiatalok nehezen találnak maguknak párt. Egyébként elég vicces helyzetet hoznak ezek a pár nem találások vagy inkább elszomorító helyzetet, amikor ott ül egy körben nyolc éppen 30 év fölötti férfi meg nő, és akkor a nők azt mondják, hogy ők megházasodnának, de nem találnak igazi férfit maguknak. És ezen mind a nyolcan hümmögnek. És a férfiak is mondják, mi is megházasodnánk, de sehol nincsenek az igazi nők. Megint hümmögnek mind a nyolcan. És ez nagyon fura, ott ülnek a férfiak, nők egymással szemben és simán egymás szemébe mondják, mintha maguk is elfogadnák, hogy nem vagyunk igazi férfiak, nem vagyunk igazi nők, és ezért nem találjuk meg a másikat.

Én azt hiszem, a legnagyobb nehézséget az okozza, nekem ez a legnagyobb meggyőződésem, hogy annyira megváltoztak a szerepek. Szoktam mondani a fiaimnak, hogy azért van előnye annak, ha az ember fiatal... de a mai világban nagyon sok olyan nehézséget hoz elő, amivel nagyon könnyen meg tudnánk birkózni. Amikor én voltam, tizen-, huszoneves, már akkor is előjöttek ezek a kérdések, de akkor még sokkal kevésbé, akkor még sokkal egyértelműbb volt, hogy mitől tekintünk valakit férfinak vagy nőnek. És ebből kicsit adódott az is, hogy mitől tekintünk valakit apának és mitől tekintünk valakit anyának. Manapság azt látom, ezek nagyon összekavarodtak. Ez fura, egyszerű dolgokon mérhető le egyébként. Nekem meglepő például a mai fiataloknál, hogy a jogosítvány kérdése nem olyan fontos igazából, majd valamikor megszerezzük. Van aki előbb, van aki később. Határozottan emlékszem, hogy 18 éves korom körül meg kellett, hogy szerezzük a jogosítványt! Még azoknak is, aki soha életükben nem akartak vezetni és nem is vezettek. Talán ez valamilyen módon a férfiaságnak egy jele volt. Hogy ez most helyes vagy nem helyes, ezen

lehet vitatkozni, de legalább volt valami. Tudtuk mi az, amitől majd férfinak fogjuk magunkat érezni. Gondolom ilyen volt régen, hogy fel tudok ülni a lóra vagy nem tudok felülni a lóra, tehát hogy ezek a dolgok mindig is megvoltak, és most hiányoznak. Az egyik, ami leginkább hiányzik, hogy mitől lesz valaki jó apa vagy mitől lesz valaki jó anya.

Nagyon érdekes volt, amit az előző előadásban hallottam, hogy ezekről a dolgokról úgy beszélünk, hogy valahogy olyan, ami régen megvolt, mára elveszett és valahogy újra meg kell találni.

De az igazság az, ha belegondolunk, a különböző apai tulajdonságoknak a nagy része régen nem igazán létezett. A régi társadalmakban, a régi paraszti társadalmakban, a polgári társadalmakban azért nagyon ritka volt az olyan apa, aki ezeket a szerepeket megfelelően tudta volna teljesíteni, illetve mindazt, ami itt elhangzott, ezeknek a nagy részét, ez nem is volt elvárás, nem is jelent meg. A mai világban jelenik meg elsősorban - a mai fiatalokat ez rémiszti meg -, hogy olyan feladatokat várunk el a saját páruunktól, olyan elvárásokkal szembesülnek, amikkel nagyon nehéz lesz majd megfelelni.

Nem lehet megkerülni azt az információt, hogy a házasságok fele válással végződik. Ezt valamilyen szinten mindenki tudja. Van egy komoly bizonytalansági tényező. Lát maga körül nagyon sok ilyen családot és akkor hogyan vállaljak fel egy ilyen szerepet. Hogyan legyek én abban biztos, hogy ezt el tudom érní?

Nagyon fontos tulajdonságnak érzem, és itt nem választanám külön az apát meg az anyát, de az apának talán egy fokkal könnyebben megy, az, hogy megtanuljuk elengedni a gyerekeinket. Megtanuljuk őket a saját lábukra állítani, megtanuljuk őket hagyni, hogy leessenek a fáról, és nem állni alá mindig megakadályozni, hogy felmásszanak, mert egyébként pont ez az, ami hiányzik a mai fiatalokból. Azt tanulják, azt látják, hogy a szülők folyamatosan óvják őket és ilyen szempontból lehet, hogy inkább az apáknak lenne a feladata, hogy megpróbálják a gyerekeket kicsit kikergetni otthonról. Én alapvetően nem vagyok híve annak, hogy a gyere-

keket elszállítgassuk a különböző helyszínekre, azt mondom, hogy ha a gyerekek valamit akarnak csinálni, akkor oldják meg maguk. Természetesen szülőként ott vagyok, és ami segítséget kell, azt én megadom nekik, de hát egy tíz éves gyerek ne tőlem kérje, hogy – ez egy napokban felmerült probléma volt – hogy a szemébe lóg a haja, kellene neki egy fejpánt, menjünk el és vegyünk neki. Hát én úgy gondolom, hogy tízévesen már elmehet, megkeresheti magának azt a boltot, de hát hány gyerek van, akit egyedül elengednek egyáltalán a boltba tíz évesen, mert úgy gondolják, ez túl veszélyes, nem szabad. Az egyik dolog, amit meg lehet nekik adni, az a bizalom. Elsősorban talán az apa, de ez nagyon sokszor az anyák kezében van főleg azért, mert a gyerekek az idejük nagy részét az anyjukkal töltik. Egyébként ez már az óvodás korban elkezdődik. Aki óvónőként dolgozott, dolgozik, pontosan tudja, hogy az a bizonyos beszoktatás időszaka kis korban nem annyira a gyerekeknek szól, sokkal inkább az anyjuknak, hogy ott tudják hagyni a gyerekeket az óvodában. Nem tudjuk elengedni és ezzel mit sugallunk a gyerekeknek? Azt sugalljuk nekik, hogy nem tudsz egyedül megállni a lábodon. Nem tudod megoldani a problémádat, nem tudod megoldani a feladatokat, és ebből marad az később, hogy nem leszek képes helytállni, ennyi feladatnak eleget tenni.

Lássuk be, nagyon komoly szerepelvárások vannak manapság egy apával, illetve egy anyával kapcsolatban egyaránt. Nagyon sokszor megjelenik a médiában és mi is nagyon sokat foglalkozunk ezzel a problémával: hogyan lehet a családot és a munkahelyet összeegyeztetni. Ez az esetek többségében a nőket érinti, de azért fontos tudni, hogy nemcsak őket érinti. Mert hogy a nőknek milyen nehéz megfelelni a családjának szerepnek, a háziasszony szerepnek, a jó feleség szerepnek, a vonzó nő szerepnek és emellett még anyának is kell lenni és a munkahelyen is természetesen helyt kell állni. Egyrészt azért, mert nagyon sokszor a család igényli azt a jövedelmet, amit a nő hoz a házi kasszába, másrészt meg azért, mert a nőnek is egy természetes igénye az, hogy elmenjen, úgy-

mond hasznosnak érezze magát a társadalomban. Én nagyon nem szeretem ezt a megfogalmazást, mert ugyanúgy hasznos akkor is, ha otthon marad, de mégis nagyon sokszor ez a megfogalmazás jön ki. Tehát nagyon fontos, hogy mindezeknek a szerepeknek meg tudjon felelni, de ugyanakkor a férfival szemben ugyanúgy ott van ez a rengeteg elvárás. Mert neki azon kívül, hogy kimondva, kimondatlanul, de a magyar társadalomban minden felmérés azt mutatja, még a fiatalok körében végzett felmérések is azt mutatják, hogy ott van az az elvárás, hogy alapvetően mégis a férfinak a dolga, hogy elartsa a családot. El tudják fogadni azt a párok sok esetben könnyen, sok esetben nem könnyen, hogy a nő az, aki többet keres, de valahol mélyen ez mégis ott van. Ennek a szerepnek a férfiak megpróbálnak, megpróbálunk megfelelni.

Nekünk is vonzó férfinak kell maradnunk, mégis van egy feleségünk, akivel szemben mi szeretnénk, megpróbálunk olyannak maradni, akik akkor voltunk, amikor feleségül vettük. Nekünk is meg kell felelnünk a munkahelyen. Nem csupán pénzt kell keresnünk, hanem harcolni kell, küzdeni kell. Van ahol többet, van ahol kevesebbet, de valamilyen szinten mindenképpen a saját vágyainkat meg kell próbálni ott is – a munka, az értelmes, a hasznos munka iránt érzett vágyunkat –, ott is meg kell valósítani. Ez egy nagyon komoly felelősség, és komoly gondot okoz az, hogy sokszor úgy érezzük, hogy ez nagyon sok. Sok probléma fakad abból, hogy ezeket a feladatokat nehezen tudjuk összeegyeztetni és nincs határozott irányelv, hogyan is csináljuk. Azért, mert ezek a dolgok nem így működtek több ezer éven keresztül, sokkal elkülönültebbek voltak a feladatok. Sokkal jobban lehetett tudni, hogy igen, én férfiként ezt kell, hogy csináljam, nőként azt kell, hogy csináljam.

Mindkét oldalnak megvannak ezek a kérdései, ez nagyon nehéz. Én ezt látom, érzem, hogy amikor a pártalálás nehézségeiről van szó, akkor a félelem attól, hogy én meg tudok-e felelni, találok-e egy olyan nőt, aki ezt kellőképpen támogatja, és találok-e egy olyan nőt, aki szintén meg tud felelni ezeknek a szerepeknek? Nem feltétlenül azért, mert én akarom, hogy megfelel-

jen, hanem mert a környezet akarja. És egy nő, ha nem felel meg, a mai világban nagyon nehezen tudja úgy érezni, hogy ő teljes életet él, mert mindenhol azt látja, azt olvassa, hogy család is kell, karrier is kell, és így tovább, amit bizony egész egyszerűen nagyon nehéz megvalósítani. Az a nehéz, hogy a környezet változott, de mi alapvetően nem változtunk.

Az igényeink valahol ugyanazok. Ugyanazok az alapvető férfi illetve női ösztönök, amik ott vannak bennünk. A biztonság iránti vágy a legerősebb, ami a nőkben ott van, az a fajta biztonság, hogy legyen valaki, aki segít neki, támogatja, hogy otthon felnevelje a gyermekeket és hát a mai világban tudjuk, hogy ez már nagyon sokszor nem ebben a formában valósul meg. A férfi számára meg, hogy legyen valaki olyan személy, aki garantálja a biztonságát azoknak az utódoknak, akit ő nemzett. Ugye ez is nagyon ősi vágy. Tehetünk úgy, mintha ezek a vágyak nem lennének ott bennünk, de sajnós én úgy gondolom, hogy nagyon sok esetben a problémát az okozza, hogy úgy teszünk, mintha ezek csak régi elavult ösztönök lennének. Nem, ezek igenis ott vannak és ezekkel nekünk együtt kell élnünk. Nagyon furcsa eredményeket hoz az, amikor megpróbáljuk ezeket a szerepeket kicsit máshogy, a mai világnak megfelelően élni.

Egy ismerősnél történt az, hogy a férfi relatíve fiatalon, negyven valahány évesen nyugdíjba ment valamilyen rendfenntartó szervezetnél dolgozott, karkedvezményes nyugdíjba tudott menni, nagyon jó nyugdíjat kapott, és akkor úgy döntött, innentől kezdve otthon marad, és ellátja a háztartást, és ráadásul még pénzt is hoz haza, mert a nyugdíja jelentősen meghaladta a minimál vagy az átlagbért, és ez nagyon jól ment. Főzött, mosott, vasalt, bevásárolt, mindent elintézett otthon. A felesége néhány év múlva otthagya, mert azt mondta, neki férfi, nem pedig egy háziasszony kell.

Amikor szerepekről beszélünk, amikor arról van szó, hogy mit csináljon a férfi és mit csináljon a nő, akkor egyrészt kívülről kapunk rengeteg ingert. Kívülről kapunk rengeteg olyan információt, hogy mit kéne csinálnunk, hogyan kéne csinálnunk, de

közben ott van bennünk valami, ami lehet, hogy teljesen más. Ott van a párunkban valami, ami teljesen más. Például ha én elveszek egy olyan nőt, aki vidékről jött, ahol még leginkább a hagyományos szerepek vannak, a hagyományos szerepeket fogadják el, és én kimegyek a konyhába, akkor soha nem fogok neki ezzel jó érzést szerezni, sőt lehet, hogy kifejezetten rossz érzést okozok neki, mintha egy olyan nőt veszek el, aki olyan családban nőtt fel, ahol ez kiskortól természetes volt. Ezeket el kell fogadni, ezeket ismerni kell. Tudnunk kell, ki honnan jött. Tudnunk kell a saját érzéseinket. Nem arról van szó, hogy ezek nem egyeztethetők össze. A probléma ott van, hogy ezekről nem beszélünk. Ezekről nem beszélünk egymással, nem beszélünk külső segítséggel és sajnos nagyon sokszor azt látjuk, hogy próbálunk úgy tenni, mintha ezek a szerepek nem lennének összeegyeztethetők.

Olyan dolgokat kell megtanulnunk férfiként, nőként, amire nem vagyunk felkészülve genetikailag. Például érdemes azt végiggondolnunk, hogy régen mennyi ideig tartott egy házasság. Többféle kutatás van, de az átlagos régi házasságnak a hossza a régi korszakokban az olyan hét – kilenc év volt, mert ugye a különböző betegségekben, háborúkban, éhezés miatt nagyon sokan meghaltak hamar. Az, hogy most 40-50 évig kell együtt élni valakivel és összeilleszteni a szerepeket, az, hogy együtt kell élni azután, amikor a gyerekek már felnőttek és esetleg még nincsenek unokák. Együtt kell élni azután, ha nincsenek gyerekek, és mindketten a saját karrierünkkel akarunk teljesen természetes és egészséges módon foglalkozni, erre nincsenek mintáink, nincsenek ősi mintáink. Ezek nincsenek belénk kódolva, ezt nekünk most kell megtanulni. És ez a nagyon nehéz és nagyon elbizonytalanítja a fiatalokat. Amikor a szerepekről, a szerepelvárásokról beszélünk, akkor nagyon fontos, hogy ez mindig lebegjen a szemünk előtt, hogy nem tudjuk még, hogy ez mennyire lesz jó, hogy mennyire fog társadalmi szinten működni és nem tudjuk, hogy mennyire fog az egyén szintjén működni.

Sajnos nagyon hiányzik a társadalomból, hogy amikor elakadunk valahol, akkor segítséget kérjünk. Nagyon gyakran elakadunk, nagyon gyakran vagyunk olyan helyzetben, hogy egy olyan problémával szembesülünk, amit nem tudunk megoldani. Ezt egyszerűen krízishelyzetnek lehet nevezni. A krízishelyzetnek az a definíciója, hogy olyan helyzetbe kerülünk, amit a szokásos eszközeinkkel, szokásos problémamegoldó képességeinkkel nem tudunk megoldani. Akkor kell keresni egy kis segítséget, hogyan tudunk mi ebből továbbmenni.

A személy fejlődésének megvannak a krízisei, ugyanúgy, ahogy egy párkapcsolat fejlődésének is megvannak a törvényszerű krízisei, amik elkerülhetetlenek, ezeken tovább kell lépni. Nagyon nehéz továbblépni, ha nem tanulunk meg segítséget kérni. Nagyon nehéz túllépni egy szerepelvárás krízisen, ha nem tanulunk segítséget kérni, ha nem tanuljuk meg, hogyan kérdezzünk meg másokat, hogyan van náluk, hogyan fordul ez elő. Hogy nem fordulunk máshoz, és mennyire saját magunkban keressük, a saját kapcsolatunkban keressük a problémát. Van egy régi vicc vagy anekdota, amikor elmegy a nő a rabbihoz és mondja neki, hogy szeretne válni, a szükséges papírokat el akarja intézni. Mondja neki a rabbi, hogy rendben van, egyet kérek, hogy süssél egy kalácsot a férjednek, de úgy, hogy minden hozzávalót valamelyik szomszédodtól kérd el. Akkor elmegy az elsőhöz, kér lisztet. Megkérdi a szomszéd, minek kell ez? Hát kalácsot sütök a férjemnek, mert elválnék. Ti akartok elválni? Hát ti tök jól élték. Ha tudnád, hogy nálunk mi van. Megy tovább, a következőnél, mondjuk, tejet kér. Mondja a szomszéd, ti válni? Ha tudnád, hogy nálunk mi szokott történni. Megy haza és mondja a férjének, te olyan boldog vagyok, hogy te vagy a férjem! Annyira bezárkózunk a saját problémáinkba, hogy gyakran azért nem látjuk a megoldást, és nagyon sokszor ez vezet váláshoz és ez ad rossz mintát a fiataloknak, mert nem tudjuk, hogy igenis, a nehéz helyzetek természetesen, nem szégyellni valóak, amiket fel kell vállalni és meg kell találni, hogyan fejlődjünk abból tovább. Hallottam egy nagyon jó példát erre.

Nemrég az interneten láttam, mit tanulhatunk a homároktól, hogyan oldják meg a kríziseket, hogyan fejlődik a homár? A homár megszületik egy bizonyos méretben, ott a páncélja, ami egy fix méret. Elkezd nőni és a páncél egy idő után kicsi lesz. Mit csinál a homár? Ledobja a páncélját és növeszt nagyobbat. Aztán megint nő, megint nő és akkor csak egyszer megint beszorul. És akkor megint ledobja és növeszt magának egy nagyobbat. Ugyanilyenek ezek a nehéz, problémás helyzetek, a krízishelyzetek egy család életében is egyébként, hogy meg kell találni, hogyan tudjuk ezt ledobni magunkról és hogyan tudunk nagyobbra növekedni. Ebben a történetben, ahogy elmesélték, ott volt, hogy ha a homár elment volna orvoshoz a problémájával, akkor az orvos adott volna neki gyógyszert, és nem kellett volna neki nagyobb páncél. Tehát figyelni kell arra, hogy milyen megoldást keresünk. Igenis azokat a megoldásokat kell keresnünk, amik segítenek nekünk abban, hogy továbblépjünk.

Meg kell találnunk azt – ha már itt a szerepek a fő téma – hogy mik azok az apa, férfi, anya, női szerepek, amik egy párkapcsolatban a környezet hatásait figyelembe véve, illetve a saját egyéniségünket, elvárásunkat és természetesen a másikat figyelembe véve a legjobban meg tudunk élni. Ebbe ugyanúgy beletartozhat akár az is, hogy nincs egy párkapcsolatban gyerek. Tudom, hogy ez keresztény, katolikus szemmel ez nem lehet cél, de én aki a Három Királyfi, Három Királynő mozgalmat képviselem, itt én elsősorban a kívánt, tervezett gyerekeknek a megszületését próbálom ebben a szerepemben támogatni és igenis mindenkinél annyi gyereket kell támogatni, amilyen módszerrel lehet, amennyit ő szeretne. Ha egyet, akkor egyet, ha tízet, akkor tízet. De senki ne azt érezze, hogy ez valamilyen külső kényszer, valami olyan hatás, amit ő nem tud befolyásolni. Találja meg mindenki azt a megfelelő szerepet a családjában, ami adott esetben lehet az is, hogy a férfi van otthon és a nő dolgozik, de akkor az kell, hogy ez olyan legyen, amit mind a ketten szívvel-lélekkel tudnak csinálni. Vagy legyen a fordítottja, de akkor ne érezze a nő sem úgy magát, hogy

be van kényszerítve egy szűk szerepbe a családi körben, és nem tud onnan kimozdulni és csak egy rabság a számára. Nagyon fontos, hogy felismerjük ezeket a dolgokat, hogy hogyan állunk hozzá. Ezeket mi tudjuk megváltoztatni és igenis nagyon sok lehetőség van arra, hogy ezeket a szerepeket, ezeket a ránk kényszerített, illetve belülről jövő kényszernek érzett szerepeket megfelelően egy adott párkapcsolatban tudjuk élni és ez teszi lehetővé azt, hogy aztán tényleg megszülessenek a kívánt, tervezett gyerekek.

Köszönöm szépen a figyelmet.

Zárszó

Strommer Pál
a fórum levezető elnöke

Nagyon szépen köszönöm. Köszönöm a fórum vendégeinek a szakszerű gondolatokat, nagyszerű, lelket mozdító inspiráló előadásait. Köszönöm Önöknek Hölgyeim és Uraim a figyelmüket, a részvételüket. Köszönöm, hogy eljöttek, aktívan részt vettek a mai munkánkban. Köszönöm a szervezők és a segítők munkáját. Négy és fél esztendeje a Magyar Katolikus Püspöki Kar által meghirdetett családok évének végén ugyanitt találkoztunk és a családok helyzetéről és jövőjéről tanácskoztunk. A keresztény civil szervezetek hivatásszerűen védik hagyományos értékeinket. Ezek közül kiemelten a szentséggel is megerősített család intézményét. Jó volna, ha a kereszténységünk nem gátolna minket abban, sem a nem keresztényeket, hogy párbeszédbe bocsátkozzunk fontos dolgainkról, például a családról is. Mai előadóink szakszerű tárgyalá-

sában megbizonyosodhattunk arról, hogy az apaszerep, a férfiaság, a család és bizonyos szinte minden értékünk akkor tartható meg, ha nem csupán őrizzük, de műveljük is őket. Műveljük, azaz a valóság ismeretében nemcsak az aktuális, hanem a lényegi változásokra, lényegi kérdésekre reagálva gazdagítjuk is a tartalmukat. A mai munkánkat szokásunkhoz híven kérem, zárjuk egy imával. Azért imádkozzunk a Megváltó szavaival az Atyához, hogy erősítse meg családjainkat, legyenek fiaink apaszerepre vágyva és beteljesítve azt, és legyenek leányaink anyai hivatásra vágyva és beteljesítve azt.

Jegyzet

Jegyzet

Jegyzet

Jegyzet

Jegyzet